

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY
Ústav informačních studií a knihovnictví
Obor: Informační studia a knihovnictví

bakalářská práce

**Zavádění komunikačních platforem
pro on-line distanční výuku
na 2. stupni ZŠ**

**Implementation of communication platforms for on-line
distance learning at the second level of primary school**

Vedoucí práce:

Natálie Šnaiberková, 2023

PhDr. Helena Lipková, Ph.D

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce PhDr. Heleně Lipkové, Ph.D. za cenné rady, ochotu a čas, který mi věnovala. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a blízkým, především své mamce a příteli za jejich podporu a trpělivost. Nakonec velké poděkování patří mé kamarádce Kristýně za pomoc s korekturou, která tuto práci pozvedla na vyšší úroveň.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. 6. 2023

.....

podpis

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je prozkoumat přechod na online distanční výuku na druhých stupních českých základních škol, který se uskutečnil na jaře 2020, a analyzovat, jaké zkušenosti školy získaly či jak probíhala jejich příprava na znovuzavření. V teoretické části začleňuji téma do kontextu distanční výuku a e-learningu a možnosti využití metod change managementu při přechodu na distanční model vzdělávání. Praktická část vychází z analýzy rozhovorů a jejich následného vyhodnocení dle modelu ADKAR.

Klíčová slova: distanční vzdělávání, e-learning, základní škola, učitelé, řízení změn, online komunikační nástroje, koronavirus/covid

Abstract

The aim of the bachelor's thesis is to examine the transition to online distance learning in the second grades of Czech primary schools, which took place in the spring of 2020, and to analyse what experiences the schools have gained or how their preparation for the re-closure was going. In the theoretical part, I integrate the topic into the context of distance learning and e-learning and the possibility of using change management methods when transitioning to a distance model of education. The practical part is based on the analysis of interviews and their subsequent evaluation according to the ADKAR model.

Keywords: distance education, e-learning, elementary school, teachers, change management, online communication tools, coronavirus/covid

Obsah

1. Předmluva.....	1
2. Úvod.....	2
3. Pojem distanční vzdělávání	3
3.1 Specifika distančního vzdělávání	4
3.2 Historie distančního vzdělávání	5
3.3 Formy distanční výuky.....	6
3.3.1 Online výuka.....	6
3.3.2 Offline výuka	7
4. E-learning	8
4.1 Trendy v e-learningu.....	8
4.1.1 M-learning	8
4.1.2 Gamifikace.....	9
4.1.3 Umělá inteligence (AI)	9
4.1.4 Rozšířená realita (AR).....	9
4.1.5 Virtuální realita (VR)	10
5. Implementace distančního vzdělávání během covidu na českých základních školách.....	11
5.1 Uzavření škol.....	11
5.2 Digitální kompetence českých pedagogů.....	11
5.3 Zastoupení využívaných digitálních technologií.....	12
5.4 Školní rok 2020/2021.....	13
5.5 Digitální technologie ve výuce.....	13
6. Platformy pro školní komunikaci a spolupráci	15
6.1 Školní informační systémy.....	15
6.1.1 Bakaláři.....	15
6.1.2 Škola OnLine	16

6.2 Systémy pro řízení výuky (Learning Management System).....	17
6.2.1 Moodle.....	17
6.2.2 Google Classroom.....	17
6.3 Komunikační nástroje.....	18
6.3.1 Microsoft Teams.....	18
6.3.2 Zoom.....	19
6.3.3 Google Meet.....	19
6.4 Instantní messengers.....	19
6.4.1 WhatsApp.....	19
6.4.2 Skype.....	20
7. Základní funkce komunikačních nástrojů.....	21
8. Change management.....	22
8.1 Model ADKAR.....	22
9. Literární rešerše.....	24
9.1 Distanční výuka při opatřeních spojených s koronavirovou pandemií – pohledem učitelů, žáků a jejich rodičů.....	24
9.2 Zkušenosti českých učitelů s distanční výukou.....	25
9.3 K jádru učitelské práce: o didaktickém přístupu učitelů k učebním úlohám v době koronakrize (průzkum mezi plzeňskými učiteli).....	25
10. Praktická část.....	27
10.1 Metodologie.....	27
10.2 Představení respondentů.....	29
10.3 Výsledky výzkumu.....	30
10.4 Vyhodnocení podle modelu ADKAR.....	37
10.4.1 Respondent 1.....	38
10.4.2 Respondentka 2.....	38
10.4.3 Respondentka 3.....	39
10.5 Analýza výsledků.....	39

11. Závěr.....	42
12. Použité zdroje.....	44
13. Použité obrázky.....	48
14. Seznam tabulek	49
15. Seznam příloh	50
16. Příloha č. 1: Rozhovor s Respondentem 1.....	51
17. Příloha č. 2: Rozhovor s Respondentkou 2.....	56
18. Příloha č. 3: Rozhovor s Respondentkou 3.....	62

1. Předmluva

Na jaře 2021 mi bylo zadáno téma bakalářské práce, na kterém jsem pracovala spolu s vedoucím práce Mgr. Michalem Švarným. Pod jeho dohledem jsem se věnovala především osnově k bakalářské práci a otázkám k rozhovorům. V listopadu 2022 jsem se po vzájemné dohodě s Mgr. Švarným rozhodla pro změnu vedoucího práce, a ředitelkou UISK mi tak byla na konci ledna 2023 přidělena nová vedoucí práce PhDr. Helena Lipková, Ph.D., s níž jsem od února začala na práci aktivně pracovat.

Se změnou vedoucí se pojí i změny v mé bakalářské práci, kupříkladu se změnila:

- Volba respondentů z učitelů na ředitele či zástupce ředitelů z důvodu, že většina ředitelů byla během distanční výuky i ICT koordinátorem a rozhodovali o tom, jaké platformy se zvolí a proč. Tento fakt vyplývá z tematických zpráv MŠMT a také proběhly dva rozhovory s učiteli, na nichž jsem ověřila danou skutečnost.
- Formulace otázek, a to za účelem získání lepšího porozumění vývoji na školách i s ohledem na změnu okruhu respondentů.

2. Úvod

V březnu 2020 došlo ze dne na den k uzavření českých škol, které tak stály před otázkou, jak efektivně zajistit distanční výuku, na kterou nebyly nijak připraveni. V době zadávání bakalářské práce se jednalo o velmi aktuální téma.

Cílem mé bakalářské práce je na příkladech škol analyzovat, jak daný přechod na distanční výuku probíhal, jak školy naložily se svými nabytými zkušenostmi a jak se připravovaly na další možné uzavření. Celá práce se zaměřuje především na samotné zavádění online komunikačních nástrojů na druhých stupních základních škol.

Práce je rozdělena na dvě části, a to teoretickou a praktickou. Teoretická část práce se zaměřuje na distanční vzdělávání a jeho historii, formy a specifika. Dále se věnuji e-learningu a jeho aktuálním trendům, které v krátkosti představím. Velmi důležitou částí je popis samotného zavádění distanční výuky na českých školách – jak probíhalo, jaké digitální kompetence učitelé měli už před zavedením, a především jaké nástroje se ve školách používaly ke komunikaci či spolupráci. Dané nástroje jsem se rozhodla rozdělit a následně porovnat jejich základní funkce. Poté jsem se zaměřila na change management a model ADKAR a zasadila ho do kontextu distančního vzdělávání. Zároveň jsem zpracovala odbornou rešerši dostupných zdrojů na dané téma a vybrané studie zakomponovala do své bakalářské práce jako podklad pro svůj vlastní výzkum.

Praktická část je řešena pomocí kvalitativního výzkumu formou rozhovorů se (zástupci) ředitelů. Dané rozhovory jsem následně shrnula, podrobila analýze a také vyhodnotila podle modelu ADKAR.

3. Pojem distanční vzdělávání

Na začátek je důležité si definovat pojem distanční vzdělávání. V odborné literatuře najdeme hned několik různých vymezení.

Jedna z definic je od Národního centra distančního vzdělávání:

„Distanční vzdělávání je multimediální forma řízeného samostatného studia, které je koordinováno vzdělávací institucí a v němž jsou vyučující, resp. konzultanti (tutoři) v průběhu vzdělávání trvalo nebo převážně fyzicky odděleni od vzdělávaných. Multimediálnost zde znamená využití všech dostupných a účelných didaktických prvků a technických prostředků, kterými lze prezentovat učivo, komunikovat se studujícími, provádět průběžné hodnocení studijních pokroků a případně také hodnotit závěrečné výsledky studia. Aktuální a efektivní technologickou pomůckou distančního studia je eLearning.“ (Zlámalová, 2006, s. 11)

Další definice pochází například z Memoranda o otevřeném distančním vzdělávání v Evropském společenství z 12. listopadu 1991:

„Distanční vzdělávání je definováno jako jakákoli forma studia, která není pod neustálým nebo bezprostředním dohledem lektorů, ale přesto těží z plánování, vedení a výuky školící organizace. Distanční vzdělávání má velkou složku nezávislého nebo autonomního učení, a je proto silně závislé na didaktickém designu materiálů, které musí nahradit interaktivita dostupná mezi studentem a učitelem v běžné osobní výuce. Autonomní složka je vždy podporována doučovacími a poradenskými systémy, které jsou v ideálním případě poskytovány na regionálních/místních studijních centrech a ve stále větší míře moderními komunikačními prostředky. Vzhledem k tomu, že otevřené distanční studium má být přizpůsobitelné tempu studenta, je materiál obecně strukturován do jednotek nebo modulů zaměřených na konkrétní výsledky učení.“ (Memorandum o otevřeném distančním vzdělávání v Evropském společenství, Evropská komise, 1991, s. 5)

Definice se ve většině případů shodují, že se jedná o výuku asynchronní, tedy že vyučování a samotné učení je od sebe odděleno, a probíhá tak nezávisle na času. Distanční vzdělávání můžeme chápat jako proces vzdělávání, kde je vyučující v prostoru i v čase vzdálený od studujícího. V některých případech se také můžeme setkat s rozdělením distančního vzdělávání podle jednotlivých typů používaných technologií, ať už se jedná například o televizi, web či mobilní telefon. Toto rozdělení ovšem není úplně vhodné, jelikož

se postupem času dané technologie vyvíjejí, a distanční výuka tak může být i kombinací několika typů digitálních technologií.

3.1 Specifika distančního vzdělávání

Existuje hned několik specifík, která jsou pro distanční vzdělávání důležitá a odlišují je od klasických forem výuky. Čas je jedním z nejdůležitějších specifík distančního vzdělávání, jelikož s sebou přináší určitou flexibilitu, ale i zodpovědnost. Většina distančních kurzů je běžně otevřena po delší dobu a účastník si sám volí tempo svého studia. To může pro studujícího být výhodou v tom, že si může vytvořit svůj vlastní studijní plán, jímž se bude řídit, a zároveň tak bude schopen skloubit dohromady studium, práci a hobby. Na druhou stranu je zde větší riziko, že se studující bude potýkat s prokrastinací a nebude vědět, jak si čas správně rozvrhnout.

„Jednou z možností, jak u studentů snížit prokrastinaci, je vhodná motivace k učení a plnění úkolů. Pokud zvolíme takovou motivaci, která studenta zasáhne, zvyšuje se pravděpodobnosti, že bude studovat pravidelně a poctivě. Je také vhodné se studentem komunikovat, například pomocí e-mailu či diskuzního fóra, motivovat jej pravidelně a nabízet pomoc.“ (Černý et al., 2015, s. 44)

Dalším prvkem, který hraje v distančním vzdělávání velkou roli, je prostor. Student se může učit téměř odkudkoliv, pokud má v daném místě přístup k materiálům, jež potřebuje. Ať už se jedná o osobní počítač doma, či notebook nebo tablet, který si s sebou může vzít například do kavárny či parku. Výhoda distančního vzdělávání je samotný přístup ke vzdělávání pro znevýhodněné osoby, ať už se jedná o tělesně postižené jedince, anebo o sociálně vyloučené lidi či rodiče na rodičovských dovolených, kterým tak odpadne povinnost dojíždění, čímž ušetří čas a peníze. Zároveň má student možnost být ve svém domácím prostředí, což pro něj může být více komfortní, jelikož je obklopen věcmi a lidmi, které zná.

Ve vztahu k prostoru ale přichází i nevýhody v podobě prostředí, kde má student problém se soustředit kvůli okolním faktorům. Zapomenout rozhodně nesmíme ani na finance, neboť nám odpadá nutnost dojíždění na dané místo a také nemusíme kupovat papírové učebnice a další pomůcky, jelikož většina materiálů je dostupná elektronicky. Avšak ne ve všech případech je distanční vzdělávání levnější. Některé kurzy mohou být zpoplatněné, čímž se snižuje jejich přístupnost. (Černý et al., 2015)

3.2 Historie distančního vzdělávání

Než došlo k rozšíření informačních technologií, využívala se nejčastěji poštovní služba pro výměnu informací a vzdělávacích materiálů na dlouhé vzdálenosti. „*Za první zdokumentované systematické distanční vzdělávání můžeme považovat korespondenční kurz Caleba Phillipse, který započal roku 1728 v Bostonu. V novinách Boston Gazette byla inzerována nabídka zasílání materiálů poštou jednou týdně.*“ (Černý et al., 2015, s. 40)

Ve druhé polovině 19. století byla na univerzitě v Londýně možnost se vzdělávat pomocí korespondence. Během 20. století se nabídka vzdělávání začala rozšiřovat, a to především díky telefonu, rádiu a filmu. Televize byla jako vzdělávací prostředek hojně využívána během druhé světové války, a to pro školení armády.

První univerzita, která do své nabídky zařadila distanční program, byla The University of South Africa v roce 1946. Velkým milníkem v historii je vznik první otevřené distanční univerzity, tzv. Open University ve Velké Británii. Během vlády premiérky Margaret Thatcherové došlo ke zvýšení požadavků na kvalifikaci pracovníků v průmyslu i službách a nutnosti rozšířit počet vysokoškolských absolventů. V roce 1967 byla vládním výborem navržena obsahová a organizační struktura spolu s pracovní náplní distanční univerzity. První vysokoškolské distanční programy byly otevřeny v roce 1971. (Zlámalová, 2006)

Ve světě tak vznikají další distanční vzdělávací instituce díky legislativní podpoře této formy vzdělávání například v roce 1971 ve Francii či v roce 1973 v Belgii a Itálii. V 90. letech 20. století se vývoj distančních univerzit urychlil zejména díky vzniku nových technologií, ale také eLearningu. Další nové distanční univerzity se otevírají zejména v Asii, USA a Rusku. V České republice se distanční vzdělávání začalo formovat po pádu železné opony.

„*Velmi zásadní podporu rozvoji distančního vzdělávání v ČR přinesl mezinárodní program Phare ‚Multi-country Co-operation in Distance Education‘, do kterého se ČR zapojila v letech 1994–1999. V rámci tohoto projektu bylo také ustanoveno Národní centrum distančního vzdělávání (NCDiV) jako součást Centra pro studium vysokého školství. Bylo zřízeno jako národní koordinační orgán, který má svými organizačními, vzdělávacími a expertními aktivitami podporovat další rozvoj DiV v ČR.*“ (Zlámalová, 2007, s. 34)

3.3 Formy distanční výuky

3.3.1 Online výuka

„Pojmem on-line výuka je obecně označován takový způsob vzdělávání na dálku, který probíhá zpravidla prostřednictvím internetu a je podporován nejrůznějšími digitálními technologiemi a softwarovými nástroji.“ (MŠMT, 2020, s. 8)

1) Synchronní výuka

Během synchronní výuky je učitel se studenty propojen prostřednictvím určité komunikační platformy (například Zoom). Daná skupina tak ve svém virtuálním prostředí pracuje na stejném úkolu v reálném čase. Mezi výhody patří jednotnost průběhu vzdělání pro všechny studenty a také to, že je vzdělávání časově vymezené a zároveň mohou studenti přímo interagovat s učitelem v případě jakýkoliv nejasností.

Mezi největší nevýhody synchronní výuky patří nároky na určité technické vybavení uživatelů a na kvalitu internetového připojení.

2) Asynchronní výuka

„Při asynchronní výuce děti/žáci/studenti pracují v jimi zvoleném čase vlastním tempem na jim zadaných úkolech a společně se v online prostoru nepotkávají. Využívány pro tento druh práce mohou být nejrůznější platformy, portály, aplikace atp., a jak k samotnému vzdělávání, tak i zadávání úkolů a poskytování zpětné vazby.“ (MŠMT, 2020, s. 9)

Asynchronní výuka v praxi může vypadat tak, že učitel pošle zadání samostatné či skupinové práce pomocí předem určeného komunikačního nástroje (například školní informační systém, e-mail apod.). Studenti poté na úkolech pracují dle svých časových možností. Mezi výhody asynchronní výuky patří vhodnost pro ty, jimž vyhovuje individuální učení, a hodí se především v prostředí, kde není možné zajistit všem účastníkům stejné podmínky.

Náročnost toho typu výuky spočívá především v zodpovědnosti jednotlivých studentů a zároveň klade i vyšší nároky na časovou flexibilitu daného učitele.

Jak synchronní, tak asynchronní výuka má své výhody i nevýhody. Zvolení a využití dané výuky by se vždy mělo řídit aktuálními předpoklady školy a jejích učitelů a studentů. V případě, že bychom chtěli dosáhnout co nejefektivnějšího výsledku, je vhodné obě formy kombinovat, pokud to podmínky umožňují.

3.3.2 Offline výuka

Pod pojmem offline výuka se rozumí způsob vzdělávání na dálku s tím rozdílem, že neprobíhá přes internet a ke své realizaci nemusí využívat digitální technologie ve vysoké míře, proto se tímto pojmem budeme v práci zabývat pouze okrajově. Nejvíce se během offline výuky využívá samostudia a plnění různorodých úkolů z učebnic či pracovních listů.

„Může se také jednat o plnění praktických úkolů využívajících přirozené podmínky účastníků v jejich domácím prostředí – kreativní či řemeslné práce, aplikace znalostí a dovedností v praxi, projekty zaměřené na samostatnou práci dítěte/žáka/studenta či na rozvoj kompetencí (příprava jídla, práce na zahradě, péče o členy rodiny, umělecká tvorba, vytváření portfolia atd.).“ (MŠMT, 2020, s. 9)

Zadávání úkolů může probíhat několika způsoby, a to v nejčastější formě písemně či telefonicky a za specifických podmínek i osobně. Mezi největší výhody offline výuky patří absence nároků na technické a digitální vybavení a je vhodná u uživatelů, jejichž sociální a ekonomické podmínky jim znemožňují účastnit se výuky online.

Nevýhody spočívají především v nutnosti průběžného a pravidelného monitoringu práce studentů, a poskytování zpětné vazby a studijní podpory, která je velmi důležitá.

4. E-learning

„Pojem e-learning je složen ze dvou částí. Písmeno ‚e‘ zde značí pojem ‚elektronické‘ a ukazuje tak na využívání ICT. Slovo ‚learning‘ je anglickým termínem českého pojmu ‚učení‘. Složení pojmů ‚elektronický‘ a ‚učení‘ tak ukazuje na propojení principů učení s možnostmi ICT.“ (Černý et al., 2015, s. 61–62)

E-learning vznikl později než samotné distanční vzdělání, konkrétně se jedná o 60. léta 20. století, kdy se nejenže začaly vyrábět počítače, ale také se začaly začleňovat do běžného života lidí.

Vůbec poprvé došlo k použití nějaké formy e-learningu v roce 1960, když University of Illinois vyvinula učebnu s propojenými počítačovými terminály, kde si studenti mohli poslechnout nahrané přednášky konkrétního kurzu. Na začátku 60. let někteří profesoři Stanfordské univerzity používali počítače k výuce matematiky a čtení na základních školách. Počítačové učení dalo vzniknout mnoha e-learningovým kurzům. S růstem internetu v 90. letech začaly korespondenční školy jako University of Phoenix projevovat zájem o virtuální vzdělávání. V roce 1994 vznikla první online střední škola CALCampus. (Agarwal, Pandey, 2015)

4.1 Trendy v e-learningu

Pro získání relevantních informací jsem udělala rešerši skrz centrální vyhledávač UKAŽ a webový vyhledávač Google Scholar. Z důvodu, že se trendy v e-learningu neustále mění, jsem se rozhodla využít články z let 2018 a mladší, které je představují.

4.1.1 M-learning

M-learning neboli mobile learning je v posledních letech velkým trendem, jelikož k němu potřebujeme pouze mobilní zařízení.

„Cílem m-learningu je vytvořit podmínky pro vzdělávací proces více flexibilní, dostupnější a individuální. Ke vzdělávání lze využít každou volnou chvíli, například v MHD prostřednictvím mobilního telefonu nebo PDA. Mobilní zařízení jsou stále více dostupná a mohou tak přivést ke vzdělávání mnohem širší okruh zájemců všech věkových kategorií.“ (Svoboda, 2022, s. 27)

Účelem mobilního vzdělávání není nahradit klasickou výuku ale pouze sloužit jako doplněk či pro její podporu.

4.1.2 Gamifikace

Poprvé tento pojem použil vývojář Nick Pelling v roce 2006, který vidí princip gamifikace ve využití herních prvků mimo herní prostředí. Gamifikace se přitom už předtím aplikovala v ekonomii a až ke konci 20. století začala pronikat i do samotného vzdělávání.

Gamifikace je vhodným způsobem, kterak proměnit učení v zábavnější a poutavější proces. Žáci a studenti se aktivně zapojují do her a herních aktivit, čímž se mohou učit a procvičovat. Herní prvky pomáhají vytvářet zábavné a pozitivní vzdělávací prostředí pro studenty. (Bui Sean, 2020)

„V současnosti existuje pro učitele několik druhů nástrojů pro gamifikaci výuky. Aplikace jako Socrative, Kahoot! či Togleic umožňují vzdělávat žáky formou zábavných miniher a kvízů, aplikace jako Duolingo a Ribbon Hero odměňují účastníky body a odznaky, a aplikace jako Classcraft nebo Class-Dojo umožňují vyučujícímu částečně přenést učební proces do formy hry, ve které jsou žáci motivováni k plnění úkolů například získáváním zkušeností a schopností pro svého avatara, vzájemnou spoluprací či komunikací s vyučujícím při i mimo vyučovací proces. Své úspěchy mohou žáci sdílet a vzájemně se hodnotit.“ (Fiala, 2019, s. 3)

4.1.3 Umělá inteligence (AI)

Umělá inteligence v eLearningu je pro tvůrce přínosná a šetří čas. Nástroje AI automatizují spoustu úkolů jako je překlad obsahu, označování obsahu a seskupování, přiřazování kurzů uživatelům ke kurzům a generování kvízů.

Tím role umělé inteligence v eLearningu nekončí. Díky síle zpracování přirozeného jazyka se chatboti stávají virtuálními asistenty. Mohou tak odpovídat na jednoduché dotazy informacemi, které získávají z předem určené znalostní báze, a usnadňují život studentům i učitelům. (Koumadoraki, 2022)

4.1.4 Rozšířená realita (AR)

„Velmi zajímavou technologií, kterou lze využívat pro celou řadu vzdělávacích aktivit představuje tzv. rozšířená realita. Princip fungování rozšířené reality je v podstatě velmi jednoduchý – do obrazu reálného světa, který snímáme mobilním telefonem, tabletem či dalším zařízením, integrujeme navíc virtuální prvky např. 3D model, video, textový či grafický popis, animace apod. Tím pádem jsme schopni atraktivním a zajímavým způsobem předat uživatelům interaktivní obsah.“ (Kopecký, Szotkowksi, 2018)

Díky rozšířené realitě by výuka měla být nejen více zajímavá, ale i lépe zapamatovatelná. Její výhodou je rovněž motivace studentů, kteří mají stále raději využívání technologií ve výuce oproti běžným tištěným materiálům, s nimiž se setkávají každý den. Rozšířená realita má ve vzdělávání velký potenciál a očekává se, že v následujících letech bude stále více využívána ve všech typech školních zařízeních.

Mezi příklady patří za zmínku třeba aplikace Corinth, v níž najdeme několik stovek interaktivních modelů, které se dají využít v hodinách biologie, matematiky, fyziky či chemie. Modely jsou zároveň vhodné i pro základní a střední školy. Další zajímavou aplikací je SkyMap, která své uplatnění najde především v hodinách fyziky. Ta zpracovává vesmír, přičemž je možné si zobrazit různé planety, souhvězdí či galaxie. Princip je velmi jednoduchý, stačí mít mobilní zařízení s nainstalovanou aplikací a GPS, které se namíří na oblohu.

4.1.5 Virtuální realita (VR)

„V posledních letech zažívají masivní nárůst tzv. systémy virtuální reality, které umožňují prostřednictvím speciálních brýlí (tzv. headsetů) vstoupit do interaktivního třírozměrného světa. Ačkoli se virtuální realita využívá zejména pro zábavu (např. v rámci herního či filmového průmyslu), je aktivně využívána také např. ve zdravotnictví (3D modely orgánů, odstraňování fobií, simulování operací), v architektuře (vizualizace staveb, městských částí apod.), v armádě (návěk rizikových situací, trénink)“ (Kopecký, Szotkowksi, 2018)

Své místo si virtuální realita najde i ve vzdělávání, jak už bylo naznačeno, například při studiu medicíny může být využívána při zobrazování 3D modelů nebo při hodinách zeměpisu se mohou studenti ocitnout, kde jen budou chtít, a to vše díky aplikaci Google Earth VR. Využití vždy záleží na potřebách dané instituce.

5. Implementace distančního vzdělávání během covidu na českých základních školách

5.1 Uzavření škol

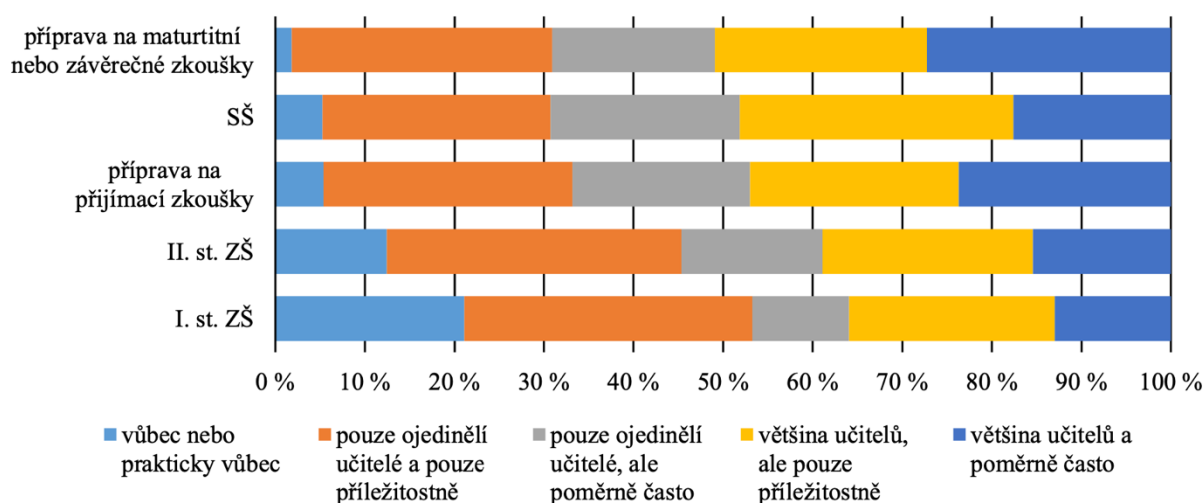
10. března 2020 vyšlo mimořádné opatření od Ministerstva zdravotnictví, které dávalo na vědomí, že následujícího dne dojde k uzavření základních škol kvůli nepříznivému vývoji epidemiologické situace související s výskytem nemoci COVID-19. (MZČR, 2020)

Tato situace, na kterou školy, žáci a rodiče nebyli nijak připraveni, vnesla do procesu vzdělávání různé dopady, ať už pozitivní jako například zvýšení míry digitalizace vzdělávacího procesu, tak i ty negativní jako nerovnoměrnost dopadů vzdělávání na žáky, a zároveň kladla vysoké nároky na lidské a technické zdroje.

5.2 Digitální kompetence českých pedagogů

„Podíl pedagogů, kteří měli zkušenosti s využíváním digitálních technologií již z dob před zákazem fyzické přítomnosti žáků ve školách, se lišila především podle stupňů vzdělávání. Na prvním stupni byly zkušenosti pedagogů nejmenší, zatímco u pedagogů na středních školách největší.“ (Pavlas et al., 2020, s. 23)

Co se týče učitelů ze druhého stupně, na které se tato práce zaměřuje, podle grafu z tematické zprávy ČSI přes 10 % pedagogů vůbec anebo prakticky vůbec digitální technologie ke vzdělávání nevyužívalo a zhruba 15 % je využívalo poměrně často.

Obrázek 1: Rozsah používání vzdělávání pomocí digitálních technologií již v běžném provozu. Zdroj: Pavlas et al., 2020

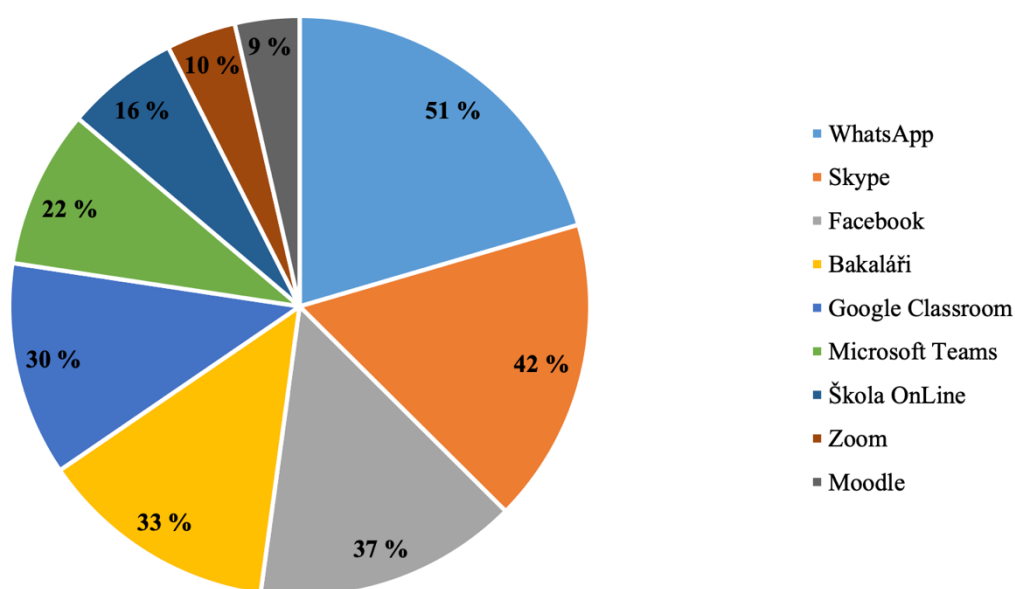
Jakmile došlo k zákazu fyzické přítomnosti žáků ve školách, až 85 % škol uvedlo, že jejich pedagogové chtějí používat k výuce digitální technologie, i když někteří z nich věděli, že budou potřebovat případnou pomoc a podporu, aby mohli digitální technologie využívat ve své výuce naplno. Během online výuky se na základních školách ustanovila osoba, která měla na starosti koordinaci využívání digitálních technologií. Ve většině případech byl koordinátorem zvolen ředitel dané školy.

5.3 Zastoupení využívaných digitálních technologií

Školy musely kvůli nenadálé situaci hledat způsob, kterak efektivně zajistit vzdělávání žáků v nestandardních podmínkách. Vzhledem k masovému rozšíření digitálních technologií se jich většina škol rozhodla ke vzdělávání v různé míře využívat. (Pavlas et al., 2020)

„Vedení výuky, které je zásadně ovlivněno vyučujícím, již ale nezajišťuje jednotnost platform v celé škole. Tento úkol stál před vedením škol. Někde se na jeho řešení podílel ICT koordinátor, jinde bylo rozhodnutí na řediteli škol. Dokladem toho, že se školy, resp. jejich vedení, s tímto problémem vypořádaly, je fakt, že více než polovina škol jednotnou výukovou platformu zvolila.“ (Pavlas et al., 2020, s. 35)

V grafu vidíme, jaké platformy učitelé využívali tentokrát na samotnou komunikaci se žáky. Největší oblíbenost si získala aplikace WhatsApp, na druhém místě se s 42 % zastoupením umístil software Skype a na třetím velmi oblíbená sociální síť Facebook.

Obrázek 2: Průměrné zastoupení prostředků komunikace pedagogů s žáky. Zdroj: Pavlas et al., 2020

5.4 Školní rok 2020/2021

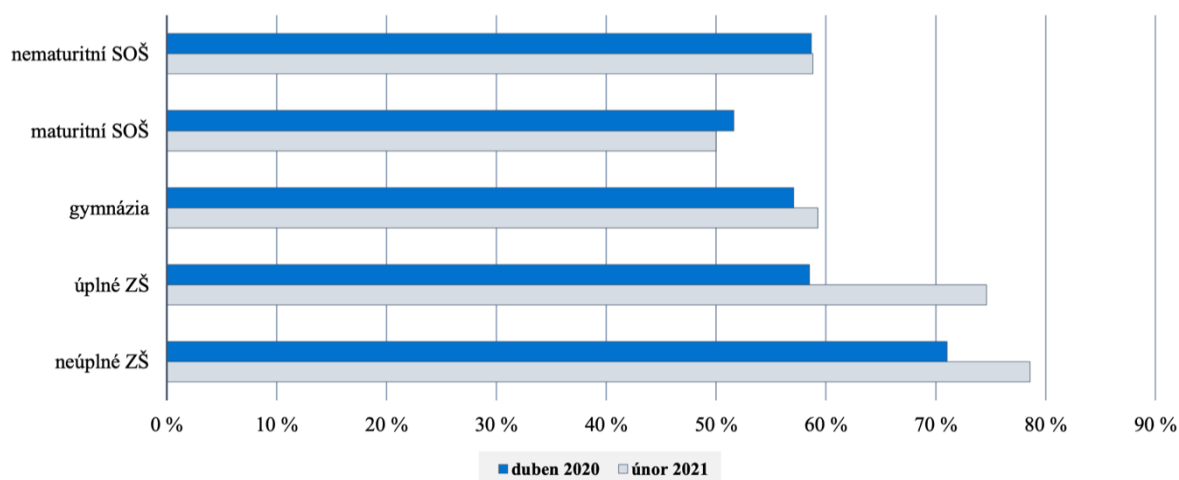
Oproti předchozímu školnímu roku vznikla povinnost distančně vzdělávat, což udávala novela ve školském zákoně č. 349/2020 Sb. s účinností ode dne 25. 8. 2020. (MŠMT, 2020)

Většina škol se tak na začátku školního roku 2020/2021 věnovala přípravě žáků i učitelů na přechod na distanční výuku v případě, že by takováto situace znovu nastala. Většina škol následně v říjnu 2021 na distanční výuku skutečně přešla. Díky finanční pomoci od státu se výrazně zlepšilo technické a digitální vybavení škol, což mělo pozitivní dopad na hladký průběh online výuky. Významným plusem bylo snížení počtu žáků, kteří se online výuky nemohli zúčastnit kvůli technickým obtížím. Bohužel ale stále existovaly skupiny žáků, kteří se nemohli výuky zúčastnit z jiných důvodů jako jsou například problémy v rodině či nízká motivace ke vzdělávání.

„Pro zapojování žáků do online distanční výuky je jednou z klíčových osobností ve škole třídní učitel, zvláště pak na druhém stupni a na střední škole. Z tohoto důvodu je pozitivním zjištěním zvýšení zapojení třídních učitelů do distančního vzdělávání, zejména na druhém stupni základních škol.“ (Pavlas et al., 2021, s. 10)

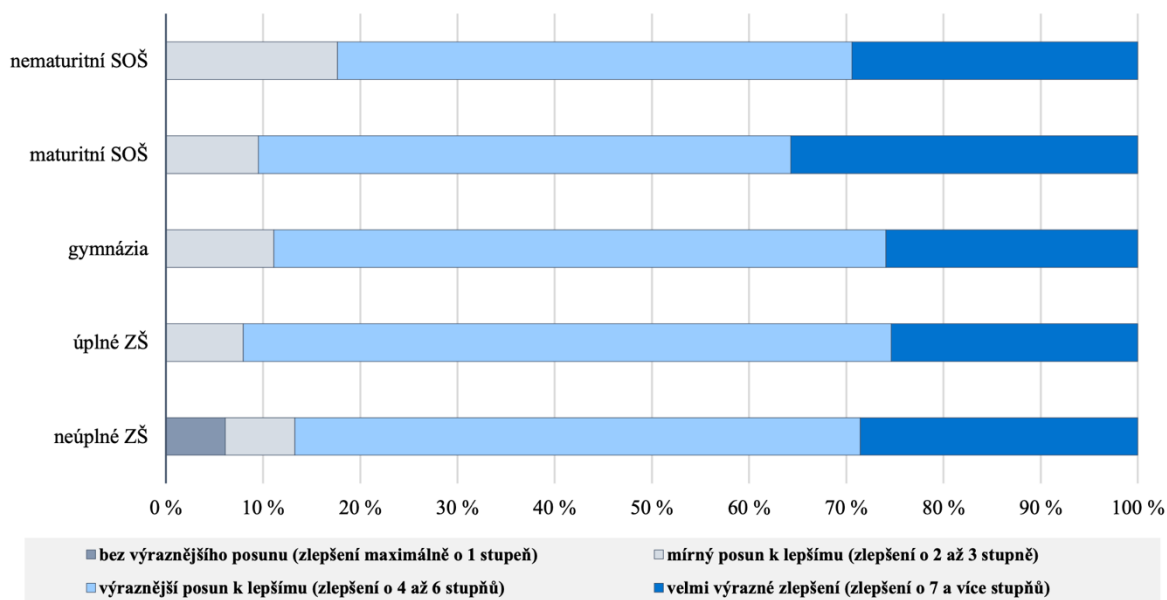
5.5 Digitální technologie ve výuce

„Pro realizaci online části distančního vzdělávání využívají učitelé většinou školní digitální techniku. Téměř všechny školy již nyní disponují digitální technikou v dostatečném počtu, a i když její technické parametry mohou být různé, pro realizaci online distanční výuky na základní úrovni postačují.“ (Pavlas et al., 2021, s. 26)

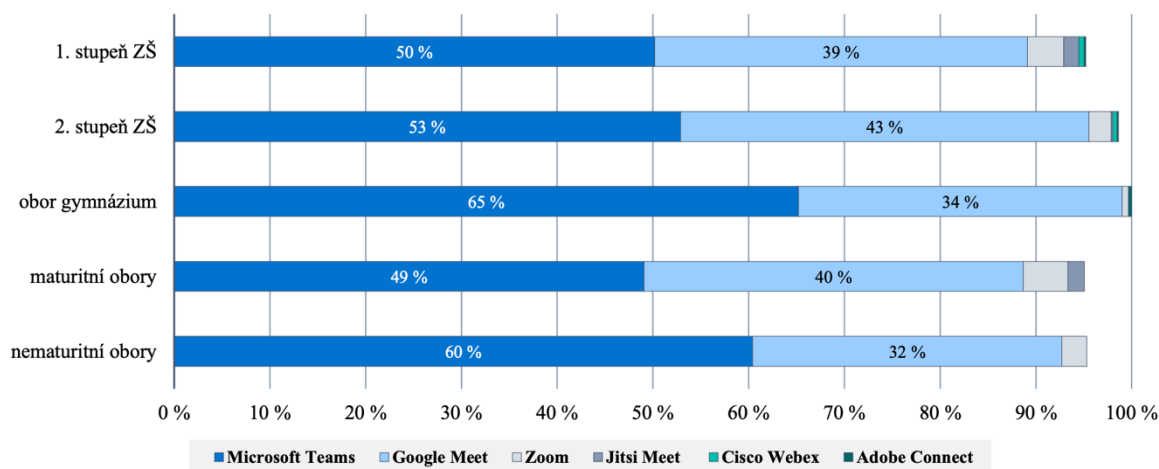
Obrázek 3: Změny v podílu učitelů, kteří měli k dispozici školní digitální techniku pro realizaci online výuky z domova. Zdroj: Pavlas et al., 2021

Oproti školním roku 2019/2020 došlo u většiny učitelů ke zvýšení digitálních kompetencí. K rozvoji došlo především díky podpoře, která byla učitelům poskytnuta, a někteří si sami vyhledávali a zjišťovali, jak se v online výuce zlepšit, čemuž pomohla poskytnutá digitální technika. Zhruba 30 % oslovených ředitelů vnímá velmi výrazné zlepšení a 60 % jako výraznější posun k lepšímu, což nám ukazuje Obrázek 4. (Pavlas et al., 2021)

Obrázek 4: Změny úrovně digitálních kompetencí učitelů oproti stavu před zahájením distanční výuky na jaře 2020 na škále od 1 do 9. Zdroj: Pavlas et al., 2021

Dalším pozitivem bylo sjednocení využívaných digitálních technologií v rámci jedné školy. Zatímco na jaře 2020 učitelé zkoušeli různé aplikace, přes které by mohli realizovat online výuku včetně sociálních sítí jako je Facebook či WhatsApp, v novém školním roce se zaměřili na jednu platformu, která se využívala na celé škole.

Obrázek 5: Využití komunikační systém při hospitaci online synchronní výuky. Zdroj: Pavlas et al., 2021

6. Platformy pro školní komunikaci a spolupráci

Z předchozí grafů od České školní inspekce vyplývá, že učitelé používali různé platformy jak pro komunikaci, tak pro vzdělávání samotné. V této kapitole na mě čeká nelehký úkol, a to jednotlivé platformy od sebe odlišit a poté je v krátkosti i představit. Hlavním zdrojem je pro mě studie od Ondřeje Neumajera, jenž sám přiznává, že v literatuře nenašel vhodnou typologii, která by popisovala, jak takové systémy používané v českých školách dělit.

6.1 Školní informační systémy

Školní informační systém zajišťuje bezpečné ukládání informací, jež jsou důležité pro činnost školy a jejich další zpracování pro řízení školy, ale také pro komunikaci, a to jak v rámci školy, tak s rodiči nebo dalšími orgány. (Neumajer, 2010)

„S programy z kategorie školní informační systémy se můžeme setkat také pod označením nástrojů agendy pro školní a pedagogickou administrativu. Mezi nejrozšířenější v českých školách patří (v pořadí dle zjištění ČŠI) Bakaláři, dmSoftware, Škola OnLine, aSc Rozvrhy (resp. EduPage), SAS (od roku 2016 součástí Edookit), iŠkola, Etrídnice.“ (Neumajer, 2020)

6.1.1 Bakaláři

Jedná se o nejrozšířenější školní systém v České republice, čímž se pyšní i na svých webových stránkách. Vznikl již před více než třiceti lety, konkrétně v roce 1988.

Mezi vybrané moduly systému patří například evidence žáků a zaměstnanců, kde najdeme všechna důležitá data o žácích a zaměstnancích ve formátu, který pokrývá požadavky MŠMT na vedení školní matriky. Součástí je mimo jiné i průběžná a pololetní klasifikace či tisk vysvědčení. (Bakaláři, 2023)

Dále zde najdeme elektronickou třídní knihu, která může plnohodnotně nahradit tu klasickou v papírové podobě. Díky zavedení elektronické třídní knihy dojde k zamezení její případné ztrátě a následnému přepisování. Také nabízí návaznost a rozvrh hodin a suplování, což umožňuje vyhodnocení absence žáků na jednotlivých hodinách. (Jelínek, 2014)

Existují tři způsoby provozu systému, které s sebou nesou určité výhody a nevýhody:

1) Provoz ve školní síti

- Veškerá data a instalace se nachází na školním serveru
- Mezi hlavní výhodou patří fakt, že se nachází ve škole a pokud dojde k nějakému výpadku, ve škole lze stále do systému zadat potřebné informace
- Mezi nevýhody patří nutnost pořídit fyzický server, licenci pro MS server a také je důležité udržovat jeho provoz

2) Plné cloudové řešení

- Veškerá data a instalace se nachází na cloudu softwaru Bakaláře
- Zde se mezi výhody řadí především to, že není nutné se nic pořizovat a také lze upravovat vaše data přes vzdálenou plochu
- Nevýhodou je potřeba internetového připojení a měsíční platby určité částky za cloud

3) Kombinované řešení

- Instalace je na souborovém serveru školy, webová aplikace a data pak na cloudu softwaru Bakaláře
- Výhodou je především to, že není třeba pořizovat fyzický server, o který zároveň odpadá starost
- Nevýhody jsou stejné jako u plného cloudového řešení (Bakaláři, 2023)

6.1.2 Škola OnLine

„Škola OnLine je moderní školní informační systém, který umožňuje rychle a efektivně zpracovávat veškerou školní agendu při zachování vysokého uživatelského komfortu. Jedná se o webovou aplikaci, což znamená, že je dostupná 24 hodin denně prostřednictvím internetu, a to při využití pouze běžného webového prohlížeče bez nutnosti jakékoliv další instalace.“
(Škola OnLine, 2023)

Mezi moduly krom typických jako je rozvrh či třídní kniha nabízí také evidenci úrazů, absolutorium nebo sebehodnocení pro žáky.

Přednostmi školního informačního systému Škola OnLine jsou například vysoká úroveň zabezpečení. Konkrétně na svých webových stránkách uvádějí, že poskytují nejvyšší úroveň zabezpečení, která je stejná jako u bankovních systémů. Dále přestože se jedná o český

system, umožňuje práci v anglickém a německém jazyce, čímž se může usnadnit zapojení zahraničních učitelů do dění na dané české škole. (Škola OnLine, 2023)

Mezi nevýhody patří především delší odezva při zadávání údajů.

6.2 Systémy pro řízení výuky (Learning Management System)

Systém pro řízení výuky je online nástroj, díky němuž lze vytvářet, organizovat, řídit a vyhodnocovat studium či studijní kurzy. Jedná se prostředí, které slouží jak autorům daných výukových materiálů, tak studentům, kteří se vzdělávacím obsahem aktivně pracují. (Černý et al., 2015)

6.2.1 Moodle

První verze Moodle byla vydána už v roce 2002. Moodle nabízí hned několik funkcí a mezi hlavní patří usnadnění interakce mezi učiteli a studenty, ale také mezi studenty samotnými.

Nachází se zde přizpůsobitelné chatovací místnosti, jež umožňují asynchronní i synchronní komunikaci či různé studijní příručky. Dalším přínosem je pak rychlá distribuce známek a úkolů, která je mnohem méně časově náročná a náchylná k chybám nežli pomocí papíru či e-mailu. (Chung, Ackerman, 2015)

Z pohledu studenta Moodle poskytuje hlavně prostředky k tomu, aby mohl obdržet výukové materiály a zároveň odevzdat úkoly vyučujícím.

6.2.2 Google Classroom

Podle Neumajera sem lze zařadit i Google Classroom i přestože ho tak sám Google neoznačuje, naplňuje mnohé znaky LMS. Google představil Google Classroom v roce 2004 jako jeden z nových nástrojů Google Apps pro vzdělávání.

Tato platforma je speciálně navržena pro vzdělávací účely k podpoře interaktivního vzdělávacího prostředí. Google Classroom slouží učitelům k vytváření a zveřejňování materiálů (obrázků, videí, odkazů), zařazování studentů, provádění kvízů a správy administrativních potřeb. (Harjanto, Sumarni, 2019)

V platformě najdeme tři hlavní stránky:

- **Stream** – stránka, kde se učitelé zaměřují především na různá oznámení
- **Práce ve třídě** – zde mohou učitelé organizovat úkoly, zveřejňovat materiály či vytvářet kvízy pro své studenty. Také je zde možnost rozdělit sekce na daná témata, čímž se usnadní vyhledávání pro studenty.
- **Lidé** – zde učitelé vidí seznam lidí, kteří jsou na daný kurz zapsaní, a případně mohou pozvat další, aby k třídě připojili (Harjanto, Sumarni, 2019)

V Google Classroom můžeme vidět, jak se prolínají výhody služeb Dokumenty Google, Disk a Gmail. Přístup do Google Classroom je tak velmi jednoduchý, jelikož je integrován s účtem Gmail, který s ním vše spojuje. Učitelé díky tomu zadávají a vybírají dané úkoly bez použití jediného listu papíru. Díky platformě mají jasný přehledem o tom, kdo úkol již odevzdal a kdo ne. (Google, 2017)

6.3 Komunikační nástroje

Distanční výuka během pandemie covid-19 přinesla do školství nový fenomén, a to potřebu synchronně (v jeden okamžik) propojit učitele a žáky. Synchronní online komunikace nebyla v minulosti na českých školách příliš využívána až na online webináře, což se změnilo právě kvůli pandemii. Nyní má většina učitelů a žáků zkušenost alespoň s jedním komunikačním nástrojem, které získaly na oblibě především díky své relativní jednoduchosti. (Neumajer, 2020)

Neumajer tuto skupinu nazývá jako „videokonferenční nástroje“ ale i pojmenování komunikační nástroje je vhodné, jelikož sám ve článku, ze kterého část této práce vychází, tyto nástroje popisuje s tím, že poskytují komunikaci hlasovou, textovou a i obrazovou.

6.3.1 Microsoft Teams

Microsoft představil Teams na konferenci v New Yorku v roce 2017 a postupně spustil službu po celém světě napříč platformami. Microsoft Teams je součástí ekosystému Office 365 a slouží pro týmovou práci. Má funkci zobrazování nejnovějšího pracovního obsahu skupiny, díky čemuž mají uživatelé vždy aktuální informace o aktivitách dané skupiny. (Yen, Nhi, 2021)

Microsoft Teams poskytuje platformu, jež uživatelům umožňuje okamžitě přepínat mezi zasíláním zpráv a videokonferencí. Je k dispozici pro Android, iOS a Chrome. Lze plánovat video nebo audio schůzky s jednou osobou nebo týmem a také lze organizovat

webináře a velké schůzky až pro 10 000 účastníků. S bezplatným účtem lze pozvat 299 lidí a poskytují všechny primární funkce. (Dash et al., 2022)

6.3.2 Zoom

Zoom (celý název Zoom Video Communications) vznikl v dubnu roku 2011 v Kalifornii coby softwarová firma. Zakladatelem je Eric Yuan, jehož Forbes označil za jednoho z nejbohatších lidí světa. Zoom je cloudová komunikační služba. Je určená pro podniky, které mohou pracovat na dálku. Nabízí širokou škálu služeb jako je např. video a audio konference, spolupráce, chat a webové semináře. (Giaquinto, 2020)

Jako velkou nevýhodu Zoom mohou mnozí vnímat absenci české verze, která je u většiny jiných platforem samozřejmostí.

6.3.3 Google Meet

Jedná se o komunikační službu vyvinutou společností Google v roce 2017. V roce 2022 oznámil Google, že spojí dvě ze svých aplikací pro videohovory, Meet a Duo, do jediné, a tím pádem bude existovat pouze Google Meet. Google doufá, že tímto krokem dokáže vyřešit některé z problémů, které trápí moderní komunikační nástroje. (Pierce, 2022)

Ze staré aplikace Meet se do nové aplikace přeneslo například vytvoření schůzky s cloudovým šifrováním a ze staré aplikace Duo najdeme v té nové kupříkladu možnost používat na schůzkách chat či virtuální pozadí a vizuální efekty. (Google Meet, 2023)

6.4 Instantní messengers

Mnohé školy využily pro rychlé spojení i sociální sítě, messengery či rozšíření sociálních sítí, a to i přes fakt, že jejich hlavní funkce není ve vzdělávání, což nám ukazuje i Obrázek 2, kde zjišťujeme, že 51 % učitelů používalo WhatsApp ke komunikaci se žáky.

V další kapitole se zaměřím na vybrané funkce jmenovaných komunikačních nástrojů a porovnáám je mezi sebou v tabulce pro lepší přehlednost.

6.4.1 WhatsApp

WhatsApp je aplikace, které byla poprvé veřejnosti zpřístupněna v roce 2009. Během několika let si získala neuvěřitelnou popularitu po celém světě. Umožňuje komunikaci jeden na jednoho nebo v uzavřených skupinkách pouze pro členy. Používá se nejen k výměně informací, ale i zábavě či udržování kontaktu s rodinou a přáteli. (Rosenberg, Asterhan, 2018)

6.4.2 Skype

V roce 2003 švédský podnikatel Niklas Zennström a dánský podnikatel Janus Friis spoluzaložili Skype. V roce 2005 byl Skype prodán firmě eBay, a nakonec byl po dlouhé právní bitvě znovu prodán, a to firmě Microsoft v roce 2011. (Portefield, 2014)

Skype je software, díky kterému můžete konverzovat s lidmi po celém světě prostřednictvím chatu či (video)hovoru. Za příplatek je možné skrze Skype posílat i SMS zprávy.

7. Základní funkce komunikačních nástrojů

V tabulce níže jsem porovnala deset základních funkcí komunikačních nástrojů, jimž jsem se výše věnovala. Výběr funkcí ovlivnil článek O. Neumajera, který popisuje, jaké vlastnosti by měly kvalitní komunikační nástroje mít.

	MS Teams	Zoom	Google Meet
Sdílení obrazovky	☒	☒	☒
Chat během schůzky	☒	☒	☒
Nahrávání hovorů	☒	☒	☒
Česká verze	☒	☒	☒
Virtuální pozadí	☒	☒	☒
Plánování schůzek	☒	☒	☒
Streamování	☒	☒	☒
Sdílení souboru	☒	☒	☒
Mobilní verze	☒	☒	☒
Dílčí místnosti	☒	☒	☒

Tabulka 1: zdroj: MS Teams, Zoom, Google Meet

8. Change management

V této kapitole se budu věnovat definici řízení změn a následného zařazení do kontextu vybraného modelu ADKAR, z pohledu přechodu výuky do distanční podoby.

Change management (řízení změn) je systematický přístup k řešení přechodu nebo transformace cílů, procesů nebo technologií organizace. Účelem řízení změn je implementovat strategie pro provádění změn, kontrolu změn a pomoci lidem přizpůsobit se změnám. (Lawton, Pratt, 2022)

Přístupy change managementu mohly školy využívat, jelikož se v případě přechodu na distanční výuku jednalo o změnu neplánovanou, které se musely rychle přizpůsobit. Jedna ze základních otázek, na které si musíme odpovědět před provedením jakékoliv změny je: „Co je cílem plánované změny?“ (Kubíčková, Rais, 2012).

„V celém procesu změny, ať již plánované nebo neplánované, je velmi důležité nejprve definovat cíl změny. Cíl může být definován zcela konkrétně, deterministicky nebo může být definován neúplně, mlhavě.“ (Kubíčková, Rais, 2012)

V našem případě je cílem změna módu výuky, přechod na distanční vzdělávání a volba jednotného komunikačního nástroje pro celou školu a úspěšně s ním seznámit učitele a žáky (případně i rodiče).

8.1 Model ADKAR

Jedním z modelů řízení změn je model organizační změny ADKAR, který jsem zvolila z důvodu zaměření na potřeby jedinců. Při přechodu na online vzdělávání je řízení studentů a pedagogů jedním z nejnáročnějších a nejkritičtějších aspektů. Díky modelu mohou lídři (v našem případě ředitelé) poskytnout zaměstnancům (učitelům) potřebné informace, strategii a motivaci, jak úspěšně procházet nastávajícími změnami.

Model byl vyvinut před téměř dvěma desetiletími zakladatelem Prosci Jeffem Hiattem poté, co studoval vzorce změn ve více než 700 organizacích. Tento model je založen na pochopení, že organizační změna může nastat pouze tehdy, když se zapojí jednotlivci. Model ADKAR se zaměřuje na individuální změnu – vede zúčastněného aktéra konkrétní změnou a řeší jakékoli překážky na cestě. (Prosci, 2023)

Existuje pět elementů, které tvoří model a na které se podíváme z hlediska distančního vzdělávání probíhajícího během covidu:

	Definice	Uplatnění z hlediska dis. vzdělávání
Awareness	uvědomění si potřeby změny	v reakci na realitu pandemie covid-19
Desire	mít touhu podílet se na změně a podporovat ji	v rámci školení kolegů
Knowledge	mít znalosti nezbytné pro změnu	kde a jak najít vhodnou komunikační platformu a naučit se ji používat
Ability	schopnost implementovat požadované dovednosti a chování	zavedení online distanční výuky
Reinforcement	posílení k udržení změny	využívání komunikačních nástrojů po návratu k prezenční výuce

Tabulka 2: zdroj: Sandars, 2020

9. Literární rešerše

Pro vyhledávání zdrojů, jichž jsem využila při psaní své bakalářské práce, jsem používala centrální vyhledávač Univerzity Karlovy UKAŽ a také webový vyhledávač Google Scholar. Mezi klíčová slova v českém jazyce patřila: distanční výuka, koronavirus/covid, základní škola, učitelé, digitální nástroje, komunikační platformy, online výuka. V anglickém jazyce se jednalo o klíčová slova: distance learning, coronavirus/covid, elementary school, teachers, digital platforms, communication platforms a online learning. Vyhledávání jsem omezila pouze na studie v českém jazyce, jež vznikly v roce 2020 a později, aby byly relevantní k mému výzkumu.

Pro další práci se zdroji jsem vybrala tři studie, které se zabývají tím, jak především čeští učitelé vnímali distanční výuku, co jim přinesla do budoucna a s jakými problémy se museli potýkat.

9.1 Distanční výuka při opatřeních spojených s koronavirovou pandemií – pohledem učitelů, žáků a jejich rodičů

První studie od autorů Rokos a Vančura je z roku 2020 a zabývá se tím, jak rodiče, učitelé a žáci základní školy v Jihočeském kraji vnímali distanční výuku. Daná škola má dvaadvacet tříd, které navštěvuje necelých 500 žáků a výuka je zajištěna třiatřiceti učiteli. Jde se o školu, kde je minimální zastoupení sociálně slabých rodin. Pro sběr byly použity tři verze (pro rodiče, učitele a žáky) polostrukturovaných dotazníků, které byly vytvořeny v aplikaci Google Forms, a celkově jich autory studie bylo získáno 522.

Šetření se celkově zaměřilo především na technické zajištění výuky, způsoby komunikace mezi učiteli, žáky a rodiče, využívání zdrojů či časovou dotaci, která byla spojená s distanční výukou. (Rokos, Vančura, 2020)

Ze studie vyplývá, že pouze 43,7 % žákům vyhovovala výuka v domácím prostředí. Poměrně velký rozdíl nastal v odpovědích na otázku, zda se žáci těší zpátky do školy, kdy se na prvním stupni těšila většina (86,4 %), zatímco na druhém stupni to už bylo méně (68,8 %). Žáci na distanční výuce nejvíce ocenili delší spánek a více volného času s možností dělat si přestávky, naopak za negativní označili chybějící kontakt se spolužáky či množství zadaných úkolů. (Rokos, Vančura, 2020)

U rodičů se mimo jiné zkoumal způsob, jakým učitelé se zákonnými zástupci dětí komunikovali, a dle studie se nejvíce využívali Bakaláři, a to v případě obou stupňů základní školy, na druhém a třetím místě se pak umístil e-mail a WhatsApp.

Co se týče učitelů, na které se má práce zaměřuje především, pouze necelé polovině učitelů vyhovovala distanční výuka. Platformy, jichž využívali ke komunikaci s žáky a rodiči, jsou stejné jako už jsem jmenovala u rodičů. Jediné, co se liší, je třetí místo, které obsadila telefonická komunikace, jinak Bakaláři a e-mail zůstávají na prvním a druhém místě. Na výuku se učitelé většinou připravovali dvě až tři hodiny a mezi nejčastější materiály, které používali v distanční výuce, patřily odkazy na učebnice či pracovní sešity, výukové programy se umístily až na místě šestém.

9.2 Zkušenosti českých učitelů s distanční výukou

Druhá studie, za níž stojí kolektiv autorů, si za cíl kladla, aby na reprezentativní vzorku mapovala pohled učitelů základních škol na dopady a průběh distanční výuky, která probíhala ve školním roce 2020/2021. Otázky se týkaly časované náročnosti zajištění výuky, stresu, který souvisel s výukou na dálku, či postoje k návratu žáku do škol. (Bicanová et al., 2021)

Výzkum se konal díky spolupráci tří společností PAQ Research, Kalibro Projekt a Učitel naživo v květnu 2021. Celkově se ho zúčastnilo 603 učitelů základních škol, kteří byli osloveni skrz email.

Mezi hlavní zjištění studie patří, že 80 % učitelů trávilo nad distanční výukou více času, především to platilo o přípravě na danou výuku. V distanční výuce využívali oslovení učitelé nejvíce různé sdílení a spolupráce s kolegy a kolegyněmi v rámci jedné školy, naopak nejméně používali materiály od MŠMT či ČŠI, což považují za poměrně překvapující fakt. Za největší úspěch považují nejčastěji samotnou realizaci distanční výuky a s ní spojené technické znalosti. Nejobtížnější bylo pro učitele zapojit žáky do výuky a nějakým způsobem je motivovat.

9.3 K jádru učitelské práce: o didaktickém přístupu učitelů k učebním úlohám v době koronakrize (průzkum mezi plzeňskými učiteli)

V poslední třetí studii od kolektivu autorů bylo osloveno patnáct plzeňských učitelů s různou délkou praxe, z nichž čtyři působí na SŠ (odborné školy i gymnázium) a zbylí učí na základních školách. Pro získání potřebných dat byl vytvořen polostrukturovaný rozhovor s učiteli zeměpisu a ad-hoc dotazník pro učitele fyziky a němčiny. Hlavní výzkumná otázka zněla: Jak se proměnila výuka v době koronakrize? (Duffek et al., 2020)

Na základě informací z rozhovorů a dotazníků vyšlo najevo, že během prvních týdnů učitelé čekali na pokyny od vedení a příliš nevěděli, jak si s tak nenadálou situací poradit, a proto se nová látka ve většině případech vůbec neprobírala, pouze se velmi omezeně opakovala již ta probraná. V začátcích převládala komunikace se žáky především přes e-mail a až později začali používat různé digitální nástroje. Tím nejčastějším nástrojem, který se během online výuky používal, byl MS Teams a Google Classroom. Někteří učitelé kvůli distančnímu vzdělávání mnohdy začali poprvé používat slovní hodnocení. Mezi nejnáročnější úkoly patřilo jak zmiňované hodnocení, tak zajištění výuky bez ohledu na sociální prostředí žáka. Na čem se však všichni shodli je, že by určité prvky (například interaktivní kvízy z Quizlet, online atlasy či naučná videa) z distanční výuky rádi použili i po uvolnění opatření ve výuce prezenční.

10. Praktická část

Cílem praktické části mé bakalářské práce je prostřednictvím kvalitativního průzkumu, konkrétně polostrukturovaných rozhovorů s vedením vybraných škol zjistit, jakým způsobem probíhal přechod na distanční výuku pomocí on-line komunikačních platformem na jaře 2020 po prvním uzavření škol a jak školy se získanými zkušenostmi naložily.

10.1 Metodologie

Rozhodla jsem se použít metodu kvalitativního výzkumu pomocí rozhovorů. Dle Hendla bych jako výzkumník měla nejdříve určit téma výzkumu a výzkumné otázky. (Hendl, 2005)

Téma výzkumu jsem si určila jako online komunikační platformy a jejich zavádění během přechodu na distanční výuku na jaře 2020. Výzkumné otázky se během psaní práce měnily, a to i z důvodu změny vedoucího práce, jak již bylo vysvětleno v předmluvě. Změnil se i výběr respondentů, a to z učitelů na ředitele základních škol, jelikož po vzájemné domluvě s nynější vedoucí práce nám tento výběr přišel vzhledem k tématu práce vhodnější.

Oslovení respondentů probíhalo přes e-mail. Oslovovala jsem pouze ředitele základních škol, kde je i druhý stupeň, jelikož na něj se má práce zaměřuje. Kromě základních škol jsem oslovila také ředitele z gymnázií, speciálních škol či Montessori škol. Další významnou podmínkou bylo, aby daný ředitel byl na škole ředitelem již během přechodu na distanční výuku na jaře 2020.

V případě Respondentky 3 došlo k výjimce, kdy rozhovor proběhl se zástupkyní ředitele, a to po předešlé e-mailové komunikaci s ředitelkou školy, která mi sama zástupkyni doporučila a předala kontakt s tím, že o dané problematice mi může povědět více. Rozhovory se uskutečnily v květnu 2023 přes komunikační nástroj Zoom, kde byly i nahrávány, s čímž byli respondenti seznámeni a podepsali informovaný souhlas. Samotný rozhovor se skládal z deseti otázek a sedmi podotázek.

- 1) Používala škola nějaké online komunikační platformy už před zavedením distanční výuky?
 - 1.1) Pokud ano, jaké?
 - 1.2) Pokud ne, tak z jakého důvodu?

- 2) Jak Vaše škola reagovala na přechod z prezenční výuky na distanční na jaře 2020? Byla na tak náhlou změnu nějak připravena?
- 3) Jak probíhalo samotné seznámení s jednotlivými online komunikačními platformami?
- 4) Co Vám na jednotlivých online komunikačních platformách nejvíce vyhovovalo a s čím jste naopak měl/a při jejich používání největší problém?
- 5) Používala Vaše škola od začátku distanční výuky na jaře 2020 pouze jednu online komunikační platformu, či se jich používalo více? Podle jakých kritérií se daná/é platforma/y vybíraly?
 - 5.1) Pokud Vaše škola používala více online komunikačních platforem (vyjmenujte je konkrétně, prosím), tak jaké se osvědčily nejvíce a proč? Došlo postupem času ke sloučení všech předmětů na jednu platformu? Pokud ano, na jakou a proč? Pokud ne, tak z jakého důvodu ke sloučení nedošlo?
 - 5.2) Pokud Vaše škola používala jednu komunikační platformu od úplného začátku, tak jaký to byl a z jakého důvodu se zvolil právě ten jeden konkrétní nástroj?
- 6) Jak pedagogové komunikovali s rodiči a žáky, aby je naučili pracovat s novými platformami a co se osvědčilo? Jaká byla zpětná vazba od rodičů a jejich dětí na dané změny?
- 7) Měla Vaše škola své ICT správce (specialistu), na kterého se mohli, jak žáci, tak učitelé obrátit?
 - 7.1) Jakou roli v zavádění distanční výuky ICT správce hrál: Vybíral, co se bude používat? Dělal školení, či pouze prováděl servis při správě účtů a zařízení?
- 8) Využíváte i nyní při návratu k prezenční výuce některé z online komunikačních platforem, se kterými jste se seznámili během distanční výuky?
 - 8.1) Pokud ano, jaké?
 - 8.2) Pokud ne, tak proč? Popřípadě jste tento nápad zvažovali?

9) Jaký máte názor na online komunikačních platformy dnes? Vidíte v nich potenciál s výhledem do budoucna?

10) Jak byste zpětně zhodnotil/a distanční výuku a celkově její adaptaci z pohledu Vaší školy? Jak si myslíte, že si Vaše škola poradila s tak náhlou a nečekanou změnou?

10.2 Představení respondentů

Respondent 1 je ředitelem na základní škole čtyři roky, tedy od školního roku 2019/2020. Učí zeměpis a tělesnou výchovu, konkrétně 8. a 9. třídu. Ve škole, kde je Respondent ředitelem, jsou sportovní třídy se zaměřením na míčové sporty a spolupracují i s fotbalovým klubem.

Respondentka 2 je ředitelkou třináct let. Aktuálně učí pouze matematiku v 7. ročníku, ale má aprobaci i na přírodopis, na který však nezbyvá čas v počtu hodin. Daná základní škola, na níž je ředitelkou, se zaměřuje na matematiku, informatiku a český a anglický jazyk. Také se jedná o fakultní školu Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity.

Respondentka 3 je zástupkyní ředitele dva roky. Na škole však učí už sedmnáctým rokem. Mezi její vyučované předměty patří český jazyk a dějepis pro druhý stupeň. Základní škola, na které vyučuje, se zaměřuje na děti s poruchami učení a ADHD. Vzhledem k tomu patří škola do jiné specifické kategorie než školy předchozí, a proto pro ni platila jiná pravidla při uzavírání škol během pandemie covid-19.

10.3 Výsledky výzkumu

1) Používala škola nějaké online komunikační platformy už před zavedením distanční výuky?

1.1) Pokud ano, jaké?

1.2) Pokud ne, tak z jakého důvodu?

Ani na jedné škole se běžně žádné online komunikační platformy před zavedením distanční výuky nepoužívaly. Respondentka 2 uvedla, že se pouze mohlo jednat o zpestření v některých hodinách, například cizích jazyků či informatiky.

Co se týče důvodů, Respondentka 2 a 3 odpověděly, že to v té době nebylo potřeba a ani je nic nenutilo. Respondent 1 bohužel důvod nezná, jelikož se stal ředitelem až ve školním roce, kdy se později na samotnou distanční výuku přecházelo.

2) Jak Vaše škola reagovala na přechod z prezenční výuky na distanční na jaře 2020?

Byla na tak náhlou změnu nějak připravena?

Připravená na změnu nebyla ani jedna ze škol. Stav jednotlivých škol a jejich vztahu k informačním technologiím byl však různý. Respondent 1 sdělil, že se před jeho nástupem nepoužívaly ani e-maily. To se rozhodl změnit a během prvního půl roku, kdy na školu nastoupil, se vše postupně zavádělo. V rámci distanční výuky pak uplatňovali vše z MS Teams.

Škola Respondentky 2 už měla své zkušenosti v informatické vzdělanosti, například díky zahraničním spolupracím. Že by ovšem mohli vyučovat distančně v tak masovém měřítku, na to už ve škole připraveni nebyli. Díky školnímu informačnímu systému Edookit, který byl na škole zaběhlý, se učitelům nastínilo, jakým způsobem budou děti vzdělávat. A seznámili se s Google Meet. Zároveň se nastavily i pevné rozvrhy a jelikož Edookit umožňuje přímo do hodiny daného rozvrhu přidat kameru, děti se automaticky tímto způsobem připojovaly. Ve školním informačním systému se nacházely i kontakty na všechny rodiče, a proto jim škola mohla zprostředkovat všechny potřebné informace a pomáhat jim na dálku. Respondentka 2 si myslí, že se jim podařilo vzdělávání rozjet, a to poměrně rychle a ve velkém měřítku.

Škola Respondentky 3 je speciální tím, že se jedná o základní školu pro děti s poruchami učení a chování, a proto spadá do jiné kategorie než školy předchozí. Z tohoto

důvodu byla škola zavřená pouze na šest týdnů, a to jak ve školním roce 2019/2020, tak ve školním roce 2020/2021. Během prvního velkého lockdownu na jaře 2020 se proto výuka řešila pouze přes e-mail. Na škole si ale řekli, že pokud ještě v budoucnu nastane takto velký lockdown, budou se muset na tento problém zaměřit a vyřešit ho.

3) Jak probíhalo samotné seznámení s jednotlivými online komunikačními platformami?

Na škole Respondenta 1 proběhlo školení, které vedl Respondent spolu s IT technikem. Školení se nezaměřovalo jen a pouze na MS Teams, ale i na ostatní balíčky, které MS Office nabízí, například Outlook či Forbes.

Ve škole Respondentky 2 proběhlo hned několik typů školení. Měli poradu, online sdílené komunikace, kde si vše mohli rovnou vyzkoušet, a také nahráli demonstrační videa či zaslali různé návody a manuály, jak co používat. Školení se týkalo především prostředí Google Meet, přestože někteří učitelé využívali i jiné formy nástrojů, třeba Kahoot.

Co se týče školy, na které učí Respondentka 3, zde školení měla na starosti externí firma, kterou zařídil vyučující informatiky a byl to i on, kdo vybral, co se zavede za online komunikační nástroj.

4) Co Vám na jednotlivých online komunikačních platformách nejvíce vyhovovalo a s čím jste naopak měl/a při jejich používání největší problém?

Respondent 1 v samotné platformě problém nevidí. Jen si na danou platformu museli všichni zvyknout, jelikož se jednalo o něco nového. Větší problém viděl ve vybavení školy ať už se jednalo o počítače, Wi-Fi apod. Postupem času ale díky dotacím od ministerstva byli schopni pořídit kupříkladu notebooky pro učitele, čímž se situace zlepšila.

Hlavním cílem na škole Respondentky 2 byl jednotný systém, aby děti a rodiče nebyli zmateni, kde mají co hledat. Z tohoto důvodu využívali již zavedený školní informační systém, kde už byly vazby na ostatní platformy. Na škole se využívala především platforma Google Meet. Za pozitivní považuje Respondentka především to, že daná platforma reagovala poměrně rychle a byla zde možnost vytvářet různé skupiny, třídy a tak dále. Za nevyhovující považuje

absenci dětí ve škole a zátěž sítě v domácnostech, kdy se občas nepřenášel obraz nebo se daný hovor sekal. Uvědomuje si ale, že na vině není tolik platforma, ale spíše síť a datový přenos.

Na škole Respondentky 3 se používala pouze jedna platforma, a to Google Classroom. Ona osobně byla velmi překvapená, jak jednoduché to je, a vidí jen samá pozitiva, díky čemuž Google Classroom využívá i nadále. Šlo jen o to se to naučit, což se zvládlo díky praxi.

5) Používala Vaše škola od začátku distanční výuky na jaře 2020 pouze jednu online komunikační platformu, či se jich používalo více? Podle jakých kritérií se daná/é platforma/y vybíraly?

5.1) Pokud Vaše škola používala více online komunikačních platforem (vyjmenujte je konkrétně, prosím), tak jaké se osvědčily nejvíce a proč? Došlo postupem času ke sloučení všech předmětů na jednu platformu? Pokud ano, na jakou a proč? Pokud ne, tak z jakého důvodu ke sloučení nedošlo?

5.2) Pokud Vaše škola používala jednu komunikační platformu od úplného začátku, tak jaký to byl a z jakého důvodu se zvolil právě ten jeden konkrétní nástroj?

Na škole, kde je Respondent 1 ředitelem, se používalo MS Teams. Důvodem byl i fakt, že se jedná o platformu, která se nachází pod Windows a Microsoftem z důvodu zakoupené licence, díky čemuž byl MS Teams v rámci balíčku Office „zdarma“. Respondent si zároveň nemyslí, že by bylo dobré, kdyby používaných platforem bylo více. I nyní MS Teams ve škole využívají například pro konzultace, komunikaci s rodiči nebo když je nějaký žák dlouhodobě nemocný. Respondent má už s online komunikačními nástroji zkušenost ze střední školy, kde předtím pracoval, čímž se liší od dalších Respondentek, s nimiž jsem dělala rozhovor.

Google Meet byla platforma, která byla zvolena na základní škole Respondentky 2. Hlavním důvodem byl fakt, že pod společností Google je celá škola a měli už zde vytvořené školní účty i se stejnou koncovkou, a proto to pro ně byla nejjednodušší volba. Přiznává však, že ostatní učitelé během online výuky přicházeli s jinými platformami a aplikacemi, které se jim ve výuce hodily lépe, protože tam například už měli připravené materiály, které mohli v rámci výuky využívat. Google Meet fungoval především jako prostředí pro přenášení vzdělávací aktivity.

Odpověď na tuto otázku poskytla Respondentka 3 již v předchozím dotazu, a proto víme, že se na škole používala pouze jedna platforma, a to Google Classroom. Výběr učinil vyučující informatiky, podle něhož se jednalo o výhodnou nabídku.

6) Jak pedagogové komunikovali s rodiči a žáky, aby je naučili pracovat s novými platformami a co se osvědčilo? Jaká byla zpětná vazba od rodičů a jejich dětí na dané změny?

Respondent 1 nejdříve proškolil učitele a udělal pro ně jedno nebo dvě školení. Poté se s tím museli naučit žáci a nainstalovat si danou platformu. Některým žákům se nicméně půjčovaly notebooky, kde už MS Office bylo nainstalováno. Pro rodiče zde byla možnost uspořádání školení ve škole, čehož ale nikdo nevyužil. V rámci třídnictví a konzultací pak učitelé žákům i rodičům vše individuálně vysvětlili.

Ve škole Respondentky 2 se komunikace odehrávala přes školní informační systém Edookit a díky tomu rodiče byli seznámeni s tím, jak výuka bude probíhat, jak vypadá rozvrh, kdy bude online hodina apod. Pokud chtěl učitel něco změnit, mohl tak učinit pomocí zprávy, změny rozvrhu či to sdělit žákům během online hodiny. Podle Respondentky se děti přizpůsobovaly automaticky, jelikož jsou v tom zběhlejší. Později mohli žáci i rodiče v případě nejasností jít individuálně do školy, kde se to popřípadě naučili.

Respondentka 3 sdělila, že v rámci přípravného týdne byli žáci proškoleni ve škole během hodin informatiky. Rodiče poté obdrželi přístupové údaje a bylo jim nabídnuto, že pokud si neví rady, pan učitel informatiky to s nimi projde, což šlo hlavně z důvodu, že jedná o malou školu. Podle Respondentky to většina zvládla dobře, jelikož je to poměrně intuitivní a kdo potřeboval konzultaci, tomu byla poskytnuta.

7) Měla Vaše škola své ICT správce (specialistu), na kterého se mohli, jak žáci, tak učitelé obrátit?

7.1) Jakou roli v zavádění distanční výuky ICT správce hrál: Vybíral, co se bude používat? Dělal školení, či pouze prováděl servis při správě účtů a zařízení?

Respondent 1 se spolu s IT technikem postaral o to, aby učitelé měli vše nainstalované a naučili se s tím pracovat. Společně s IT technikem udělali i školení pro učitele.

Na škole Respondentky 2 jsou dva ICT koordinátoři, z nichž jeden je právě ona sama. Respondentka se starala z pohledu ředitele a ICT koordinátora o nastavení samotné distanční výuky, zatímco její kolega měl na starosti vytvoření kanálů, skupin a pomoc kolegům, aby mohli v hodinách co nejjednodušeji pracovat a nemuseli se zatěžovat nastavováním různých věcí. Dále mají na škole ještě kolegy informatiky, kteří byli k ruce, kdyby se něco dělo nebo nefungovalo. Sama Respondentka je nazývá jako „přítele na telefonu“. Zároveň si nastavili i jeden den v týdnu, kdy si navzájem učitelé sdělili, co kdo objevil nového a jestli se to osvědčilo v hodinách, poté to popřípadě naučili své kolegy. Scházeli se buď distančně, anebo jeden v týdnu odpoledne ve škole, kde si představili jednotlivé platformy s různými kvízy, hry apod.

ICT správce na škole Respondentky 3 je pan učitel, který učí informatiku. Řeší celkově všechny věci, které se techniky týkají, a to i proto, že je původní profesí „ajt'ák“ a učitelem se stal až později. Zároveň je i správcem sítě, má na starosti počítače i jejich půjčování na distanční výuku žákům či nákup tabletů. Co se týče školení, to zajišťuje vždy nějaká externí firma, kterou pan učitel informatiky najde. On sám neškolí, maximálně naučí učitele se přihlásit.

8) Využíváte i nyní při návratu k prezenční výuce některé z online komunikačních platforem, se kterými jste se seznámili během distanční výuky?

8.1) Pokud ano, jaké?

8.2) Pokud ne, tak proč? Popřípadě jste tento nápad zvažovali?

Na školách všech respondentů se různými formami a v různé míře nadále využívají online komunikační platformy. Co se týče školy Respondenta 1, zde používají MS Teams například při individuálních konzultacích pro rodiče, kteří se přihlásí přes daného žáka. Dále

se využívají i pro žáky, kteří jsou dlouhodobě nemocní, a v případě, že má učitel zájem a je domluven s rodiči i žákem, lze živě vysílat danou hodinu.

Respondentka 2 sdělila, že na jejich škole stále používají školní informační systém a zároveň zůstává i Google Meet, který využívají pro žáky, kteří jsou dlouhodobě doma. V době rozhovoru se jednalo konkrétně dvě děti, které jsou doma už delší dobu – díky Google Meet s nimi probíhají online konzultace a zároveň se ověřují i jejich znalosti. Poté se platforma využívá v rámci porad, pokud kdokoliv z učitelů potřebuje něco rychle sdělit. Využití nachází v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků. Také do školy nakoupili tablety a mají zde mobilní učebny, které mohou využívat, a nakoupily se i přístupy do různých aplikací, díky nimž mohou děti procvičovat učivo.

Respondentka 3 osobně platformu využívá, a to především proto, aby žákům oznamovala testy, zasílala jim úkoly apod. Žáci, kteří jsou v individuální distanční výuce, se mohou pomocí Google Classroom připojit na hodinu. V případě nemocných žáků platí na škole mezi učiteli a rodiči domluva, že pokud je dané dítě je nemocné, ale už nemá teploty a může normálně bez obtíží fungovat, tak podle Google Classroom plní úkoly, dopíše si zápisy a jakmile se vrátí do školy, není oproti ostatním tolik pozadu. Přímo ve výuce Respondentka danou platformu ale nevyužívá.

9) Jak pedagogové komunikovali s rodiči a žáky, aby je naučili pracovat s novými platformami a co se osvědčilo? Jaká byla zpětná vazba od rodičů a jejich dětí na dané změny?

Respondent 1 nemá problém s online komunikačními platformami, ale spíše se sociálními sítěmi. Online komunikační platformy škola nadále využívá ke vzdělávání žáků a sám Respondent si myslí, že je dobře, že něco takového existuje, a vždy říká kolegům, pokud jsou nějaké novinky. Každý rok také vytváří třídy, což znamená, že každá třída má svou vlastní skupinu, ve které pracují a posílají se tam materiály apod. Díky tomu se MS Teams stále oživuje, jelikož neví, kdy zas bude potřeba. Respondent platformu využívá pro komunikaci s rodiči nebo třeba s žákem, který studuje ve Velké Británii. Názor Respondenta je tedy takový, že je to dobré, ale nesmí se toho zneužívat a musí se to umět korigovat.

Podle Respondentky 2 si to doba žádá a děti už jsou zvyklé na práci s tabletem, mobilem a tímto způsobem se spojují s přáteli a získávat kontakty v zahraničí. Na druhou stranu

si ovšem Respondentka myslí, že by vzdělávání na dálku neměla být prioritou číslo 1, protože by podle ní chyběl osobní kontakt učitele se žákem. Nemyslí si, že to může nahradit běžnou výukou, ale pouze sloužit jako pomocník.

Respondentka 3 si myslí, že se online komunikační platformy dají dobře využít, ale živou výuku to nenahradí, s čímž se shoduje s Respondentkou 2. Výhody vidí v usnadnění komunikace a že to žáky učí i určité zodpovědnosti, kterou budou v práci jednou potřebovat. Zároveň ale sama přiznává, že této problematice příliš nerozumí a je toho odpůrce, protože si myslí, že na technice trávíme dost času. Podle Respondentky se to dá využívat více, ale ona to záměrně nedělá.

10) Jak byste zpětně zhodnotil/a distanční výuku a celkově její adaptaci z pohledu Vaší školy? Jak si myslíte, že si Vaše škola poradila s tak náhlou a nečekanou změnou?

Respondent 1 si myslí, že na jednu stranu dobře, ale na druhou stranu to byla pro všechny novinka, se kterou se mladší učitelé popasovali lépe, jelikož se věnují více digitálním technologiím, zatímco pro starší kolegy to bylo náročnější. Respondent si to ovšem neumí představit bez finančních dotací od ministerstva, jelikož vybavení školy bylo zastaralé. Díky dotacím mohli zakoupit každému učiteli dotykový počítač, se kterým mohl pracovat. Podle Respondenta by distanční výuka bez finanční podpory nemohla vůbec existovat. Jinak si ale myslí, že to zvládli obstojně, i podle zpětné vazby od rodičů. Po celou dobu až na prvních pár dní vyučovali podle normálního rozvrhu a snažili se ho dodržet v plném rozsahu.

Respondentka 2 by byla ráda, kdyby se daná situace už nemusela nikdy opakovat. Myslí si však, že to zvládli dobře, což potvrzuje i zpětná vazba od rodičů a žáků. V distanční výuce to nastavili tak, aby žáci i rodiče neměli pocit, že ztratili kontakt se školou a zůstali v tom sami. Vzdělávali se pravidelně a měli nastavená i daná pravidla, z čehož má Respondentka dobrý pocit a je ráda, že se to takto povedlo udržet, jak pro učitele, tak žáky. Ví ale, že chyběl sociální kontakt a nedá se tato forma vzdělávání srovnávat s tou prezenční. Učitelé si ale díky tomu rozšířili obzory, možnosti a umí něco nového a nadále se to snaží rozumně využívat. Na komunikaci si myslí, že to byl velký přínos, ale bude ráda, když to v budoucnu nebude jediná možnost výuky, ale zůstane těch možností více.

Respondentka 3 si myslí, že si škola, ale i žáci a rodiče poradili výborně. I když to nebyla lehká situace, tak to všichni zvládli velice dobře. Výhodu vidí v tom, že byli zavřeni pouze šest týdnů na jaře 2020 a šest týdnů na podzim 2020 a poté už ne díky tomu, že spadají do jiné kategorie.

10.4 Vyhodnocení podle modelu ADKAR

Dané odpovědi respondentů jsem se rozhodla vyhodnotit dle modelu ADKAR na škále od 1 (nejméně) do 5 (nejvíce) a následně jsem své rozhodnutí vysvětlila podrobněji.

Škála hodnocení:

- 1 – Respondent vůbec nenaplnil očekávání daného elementu modelu.
- 2 – Respondent naplnil očekávání daného elementu ale pouze velmi omezeně.
- 3 – Respondent naplnil očekávání daného elementu ale jistým omezením.
- 4 – Respondent naplnil očekávání daného modelu s minimálním omezením.
- 5 – Respondent naplnil očekávání daného elementu modelu.

	Definice	Uplatnění z hlediska dis. vzdělávání	Respondent	Respondentka	Respondentka
			1	2	3
Awareness	uvědomění si potřeby změny	v reakci na realitu covid-19	5	5	3
Desire	mít touhu podílet se na změně a podporovat ji	v rámci školení kolegů	4	3	2
Knowledge	mít znalosti nezbytné pro změnu	kde a jak najít vhodnou komunikační platformu a naučit se ji používat	5	5	3
Ability	schopnost implementovat požadované dovednosti a chování	zavedení online distanční výuky	3	5	2
Reinforcement	posílení k udržení změny	využívání komunikačních nástrojů po návratu k prezenční výuce	4	4	2

Tabulka 3: zdroj: Sandars, 2020

10.4.1 Respondent 1

Awareness – 5 – Respondent si potřebu změny uvědomoval už před zavedením distanční výuky, jelikož na škole, kam nastoupil, se nepoužívala ani elektronická komunikace. Co se týče samotného přechodu na distanční výuku, přestože škola jako taková připravená na změnu nijak nebyla, podařilo se už po několika dnech vyučovat podle rozvrhu a platilo to tak po celou dobu, kdy škola musela vyučovat distančně.

Desire – 4 – Na změně, tedy na zavádění distanční výuky, se Respondent sám podílel, ať už se to týkalo školení jeho kolegů, či se staral o to, aby učitelé měli vše nainstalované a uměli s tím pracovat. Na druhou stranu však doufá, že už v budoucnu nebudou online komunikační nástroje v tak velké míře potřebovat.

Knowledge – 5 – Respondent disponuje potřebnými znalostmi, o čemž svědčí i fakt, že zavedl na škole e-mailovou komunikaci, ale i již zmíněná školení, která dělal spolu s ICT technikem.

Ability – 3 – Z odpovědí vyplývá, že Respondent schopností poznat potřebu změny a poté ji realizovat disponuje, ale zároveň přiznává, že si neumí představit, že by změna nastala bez finančních dotací od ministerstva.

Reinforcement – 4 – Respondent i nadále využívá aplikace z balíčku MS Office ať už se jedná o testy či v případě komunikace s rodiči. S online komunikačními platformami problém nemá, na rozdíl od sociálních sítí. V MS Teams žáci i učitelé stále pracují a snaží se ho neustále oživovat, protože neví, kdy zase bude potřeba. Jak už jsem ale zmínila u Desire, Respondent zároveň doufá, že platformy už nebudou potřeba v tak velké míře jako při covid-19.

10.4.2 Respondentka 2

Awareness – 5 – Změnu si Respondentka uvědomovala, přestože s ničím takovým nepočítala. Už před zavedením distanční výuky na škole fungoval školní informační systém Edookit, díky kterému měli kontakty na všechny rodiče, a mohli jim tak informace zprostředkovat.

Desire – 3 – Respondentka vidí online komunikační platformy jako pomocníka, ale nemyslí si, že mohou nahradit běžnou výuku. Dle ní není prioritní, aby se vzdělávalo na dálku, ale zároveň uznává, že potenciál zde je i proto, že děti jsou zvyklé pracovat s mobilem, počítačem apod. Na samotné změně se podílela i z důvodu, že byla jedním z ICT koordinátorů.

Knowledge – 5 – Respondentka má potřebné znalosti, jelikož se sama starala o nastavení distanční výuky a byla i ICT koordinátorem.

Ability – 5 – Své schopnosti Respondentka prokázala velmi dobře, o čemž svědčí i zpětná vazba od rodičů a dětí. Distanční výuku se povedlo rozjet poměrně rychle a ve velkém měřítku.

Reinforcement – 4 – I nyní Respondentka spolu se svými kolegy využívá informační systém, platformu Google Meet a mají také mobilní učebny. Komunikační platformy ale považuje za pouhého pomocníka a dle ní nemohou nahradit výuku, jak už bylo zmíněno.

10.4.3 Respondentka 3

Awareness – 3 – Změnu si Respondentka sice uvědomovala, ale v prvním lockdownu se na škole vše řešilo pouze e-mailem a změna nastala až ve školním roce 2020/2021.

Desire – 2 – Respondentka si myslí o dané změně, že je dobrý sluha, ale zlý pán, jelikož je toho názoru, že na technice trávíme dost času. Pozitivum vidí v tom, že se usnadní komunikace s žáky, například když oznámí test skrze platformu. Na rozdíl od předchozích Respondentů se na změně nijak nepodílela.

Knowledge – 3 – Respondentka má jisté znalosti a sama byla překvapená, jak jednoduché je platformu používat. Školení ale nezajišťovala a všechny věci, které se týkají techniky, řeší na škole vyučující informatiky.

Ability – 2 – Co se týče schopností, Respondentka přiznává, že by mohla platformy využívat více, a školení neprováděla vůbec.

Reinforcement – 2 – I přes fakt, že Respondentka nadále platformu využívá (hlavně z hlediska sdělování testů), nemyslí si, že je to dobrý trend, a je toho odpůrce.

10.5 Analýza výsledků

Všichni respondenti se shodli na tom, že nepoužívali online komunikační platformy před zavedením online výuky. Maximálně se mohlo jednat o zpestření v některých hodinách, jak uvedla Respondentka 2. Ani jedna ze škol, ze které pocházejí respondenti, nebyla na přechod na distanční výuku připravena, což není překvapující, jelikož se školy zavřely ze dne na den. Co ale považují za zajímavé, je rozdílný přístup škol k informačním

technologíím celkově. Před nástupem Respondenta 1 na školu neexistovala ani e-mailová komunikace a vše se zavádělo během prvního půl roku jeho působení. Naopak na škole Respondentky 2 už měli zavedený informační systém Edookit, a měli tak elektronickou žákovskou knihu, třídní knihu apod. Školy se také odlišují v samotném přechodu na distanční výuku na jaře 2020. V případě Respondenta 1 a Respondentky 2 se podařilo poměrně rychle rozjet výuku a nastavit rozvrh hodin, který dodržovali po dobu distanční výuky. Na škole Respondentky 3 se na jaře 2020 vše vyřizovalo pouze přes e-mail a na distanční výuku se přešlo až následující školní rok.

Po přechodu na distanční výuku se na všech třech školách zavedla jednotná platforma, konkrétně se jednalo o MS Teams, Google Meet a Google Classroom. V případě všech se jednalo buď o logickou volbu (např. celá škola už byla pod Google), nebo výhodnou nabídku. Seznámení s jednotlivými platformami pak proběhlo díky různým typům školení. Za zajímavou považuji skutečnost, že dva ze tří respondentů patřili mezi ICT koordinátory spolu s dalšími ICT techniky a pomáhali zajišťovat chod distanční výuky. Tento fakt zmiňovala i jedna z tematických zpráv ČŠI.

Co se týče platforem samotných, respondenti na nich přímé nevýhody nevidí. Jako nevýhodu vnímali zákaz kontaktu či nedostatečnou kvalitu hovoru, za což ale může daná síť, na které je žák či učitel připojen. Respondentka 3 byla dokonce překvapená, jak jednoduché je Google Classroom používat. Další věcí, na které se všichni respondenti shodují, je využívání platforem i nyní v prezenční výuce, a to různými způsoby jako je například zajištění výuky pro dlouhodobě nemocné žáky. Zároveň se ale všichni shodují a doufají, že už znovu nenastane situace, která bude vyžadovat využití komunikačních platforem v takové míře, jako tomu bylo během distanční výuky, a komunikační platformy vnímají spíše jako pomocníka nežli jako náhradu za prezenční výuku.

V čem se ale naopak odpovědi respondentů liší, je způsob, jakým seznamovali žáky a rodiče s online komunikačními platformami. Kupříkladu v případě Respondenta 1 bylo rodičům nabídnuto školení, ale nikdo jej nevyužil. Na škole Respondentky 2 se rodiče s tím, jak bude výuka probíhat, seznámili pomocí už zavedeného školního systému Edookit. Později mohli v případě potřeby rodiče či děti dojít individuálně do školy, kde se jim vše vysvětlilo. Ve škole Respondentky 3 se žáci proškolili ve školním roce 2020/2021 v rámci přípravného týdne, i zde byla možnost, že rodiče mohou dojít do školy, kde si to s nimi pan učitel informatiky projde. Celkově si všichni respondenti myslí, že si jejich škola poradila s přechodem

a samotnou distančním výukou velmi dobře až výborně, a prokládají to zpětnou vazbou od rodičů i dětí.

Pokud bych měla porovnat výsledky, které vyplývají z odpovědí mých tří respondentů, spolu s výsledky ze studií, které jsem rozebírala v praktické části, lze si povšimnout jistých shod. Například ve třetí studii vidíme, že mezi nejpoužívanější platformy patří MS Teams a Google Classroom, což jsou i dvě platformy, které Respondenti 1 a 3 během distanční výuky používali. Další shodu nalezneme v první studii, kde mezi nevýhody distanční výuky řadí nedostatek sociálního kontaktu, což zmiňuje ve své odpovědi i Respondentka 2.

11. Závěr

Na jaře 2020 nastala situace, se kterou se nikdy školy nesetkaly, a to zákaz fyzické přítomnosti žáků a učitelů ve škole a hromadné uzavření škol. Z tematických zpráv od ČŠI vyplývá, že si školy poradily různými způsoby. Ve školním roce 2020/2021 pak došlo k důležitému zvýšení digitálních kompetencí učitelů a školy byly také mnohem lépe přichystané na případné uzavření, jelikož se na něj většina připravovala během prvních týdnů školního roku. Také díky finančním dotacím od ministerstva mohly školy dosáhnout na technické a digitální vybavení. Jsem toho názoru, že minimálně ze zpráv ČŠI je vidět výrazný posun, jaký školy udělaly. Za velmi zajímavé považuji trendy v e-learningu, které se neustále vyvíjejí a mění spolu s dobou, a myslím si, že školy by některé z nich mohly do své výuky zařadit a tím ji ozvláštnit.

Dále jsem se zaměřila řízení změn (change management), kdy jsem se rozhodla pro využití modelu ADKAR z hlediska distanční výuky a dále ho využila i v části praktické pro porovnání odpovědí respondentů a v některých elementech modelu to přineslo velmi rozdílné výsledky.

V rámci praktické části, již jsem řešila pomocí kvalitativního výzkumu formou rozhovorů se třemi respondenty, kteří jsou buď řediteli či zástupci ředitele základních škol, jsem zjistila, že se jejich odpovědi v mnohém shodují – například všechny školy používaly a stále používají jednotnou platformu v rámci celé školy. Rovněž je jejich názor stejný s ohledem na distanční výuku a platformy celkově, kde převládá spíše negativní názor, pokud by se mělo opět jednat z dlouhodobého hlediska o jedinou možnost vzdělávání.

Přínos mé práce vidím především ve využití modelu ADKAR z hlediska distanční výuky, jelikož zatím neexistuje příliš mnoho prací, které by se na tuto problematiku zaměřovaly, přestože si myslím, že použitím modelu si mohly školy značně vypomoci.

Za omezení mého výzkumu považuji samotné rozdělení nástrojů, které školy používaly, jelikož krom dané studie, kterou jsem já sama použila, jsem už nebyla schopna najít další, jež by se této problematice, tedy rozdělení jednotlivých vzdělávacích a komunikačních nástrojů v českém školství, věnovala, na což naráží i autor studie. Další omezení vidím i v rozhovorech, v nichž mohlo dojít k určitému zkreslení či vynechání informací, jelikož se konaly v době, kdy už se v distanční výuce školy nenacházely déle než rok.

Další výzkum by mohl přinést odpovědi na to, jak ještě více zapojit digitální nástroje do prezenční výuky tak, aby to učitelé nevnímali pouze coby pomocníka či náhradu za ně samotné, a celkově změnit názor učitelů na digitální nástroje. Zároveň vidím i velký potenciál ve využití modelu ADKAR v případě toho, že by v budoucnu opět nastala situace, kdy školy musí přejít na online distanční výuku.

12. Použité zdroje

AGARWAL, Himanshu a G. N. PANDEY. Impact of E-Learning in Education. International Journal of Science and Research (IJSR) [online]. Indie, 2013, 2(12) [cit. 2023-05-10]. ISSN 2319-7064. Dostupné z:

<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.676.7736&rep=rep1&type=pdf>

Bakaláři [online]. Copyright 2023 © BAKALÁŘI software s.r.o. [cit. 2023-06-04]. Dostupné z: <https://www.bakalari.cz>

BICANOVÁ, Jana et al. Zkušenosti českých učitelů s distanční výukou. PAQ Research a Kalibro Projekt s.r.o.[online]. 24. 6. 2021 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z:

<https://www.ucitelnazivo.cz/files/zkusenosti-ucitelupaq.pdf>

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, Memorandum on open distance learning in the European community. Brusel: 1991.

ČERNÝ, Michal, Dagmar CHYTKOVÁ, Pavlína MAZÁČOVÁ a Gabriela ŠIMKOVÁ. Distanční vzdělávání pro učitele. Brno: Flow, 2015. ISBN 978-80-905480-7-7.

DASH, Suvashis et al., Review of Online Teaching Platforms in the Current Period of COVID-19 Pandemic. Indian Journal of Surgery [online]. 2022, 12-17 [cit. 2023-04-06].

Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1007/s12262-021-02962-4>

DUFFEK, Václav et al. K jádru učitelské práce: o didaktickém přístupu učitelů k učebním úlohám v době koronakrize (průzkum mezi plzeňskými učiteli) ab. Pedagogická orientace [online]. 2020, 30(2), 184-191 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z:

<https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/11025/42962/1/14138-29267-1-SM.pdf>

FIALA, Jan. Gamifikace ve výuce. Metodický portál: Spomocník [online]. 31. 01. 2019, [cit. 2023-03-11]. Dostupný z: <https://spomocnik.rvp.cz/clanek/21961/GAMIFIKACE-VE-VYUCE.html>. ISSN 1802-4785

GIAQUINTO, Robert. Pros and Cons of Using Zoom, Keeping Businesses and Events Going [online]. 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.greengeeks.com/blog/pros-cons-using-zoom/>

Google Meet [online]. © 2023 Google [cit. 2023-06-07]. Dostupné z:

<https://meet.google.com>

HARJANTO, Almio Susetyo a Sri SUMARNI. TEACHERS' EXPERIENCES ON THE USE OF GOOGLE CLASSROOM [online]. Jakarta: ELLiC Proceedings, 2019 [cit. 2023-04-15]. ISSN 2579-7263. Dostupné z:

<https://jurnal.unimus.ac.id/index.php/ELLIC/article/viewFile/4704/4231?fbclid=IwAR3MSxjnk3AiPiqrztmqfFOLxiCEgVhQf8QUAO9p69fuODDG-rHQ6pdgsdo>

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7040-2.

CHUNG, Christina a David ACKERMAN. Student Reactions to Classroom Management Technology: Learning Styles and Attitudes Toward Moodle [online]. Taylor & Francis Online, 2015, 217-223 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z:
doi:<https://doi.org/10.1080/08832323.2015.1019818>

JELÍNEK, Libor. Školní agenda [online]. Hradec Králové, 2014 [cit. 2023-06-18]. Dostupné z: <https://www.bakalari.cz/Downloads/zakladniPrirucka.pdf>

KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI. Moderní informační a komunikační technologie ve výuce: (průvodce studiem). Olomouc, 2018. Dostupné z:
https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2018/odborne_seminare/Moderni_informacni_komunikacni_technologie_ve_vyuce.pdf

KOUMADORAKI, Androniki. 10 eLearning Trends That Will Go Big in 2023. LearnWorlds [online]. 2022 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.learnworlds.com/elearning-trends/#content8>

KUBÍČKOVÁ, Lea a Karel RAIS. Řízení změn ve firmách a jiných organizacích. Praha: Grada, 2012, 136 s. ISBN 978-80-247-4564-0.

LAWTON, George a Mary K. PRATT. Definition: change management. TechTarget [online]. 2022 [cit. 2023-05-12]. Dostupné z:
<https://www.techtarget.com/searchcio/definition/change-management>

NEUMAJER, Ondřej. Platformy a systémy pro školní komunikaci a spolupráci. Metodický portál RVP.CZ[online]. 2020 [cit. 2023-06-04]. Dostupné z:
<https://spomocnik.rvp.cz/clanek/22586/PLATFORMY-A-SYSTEMY-PRO-SKOLNI-KOMUNIKACI-A-SPOLUPRACI.html>

NEUMAJER, Ondřej. Školní informační systémy. Metodický portál RVP.CZ [online]. 2010 [cit. 2023-06-04]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/8019/SKOLNI-INFORMACNI-SYSTEMY.html>

Microsoft Teams [online]. © Microsoft 2023 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.microsoft.com/cs-cz/microsoft-teams/log-in>

MŠMT. Metodické doporučení pro vzdělávání distančním způsobem. Praha, 2020.

MZČR. Mimořádné opatření – uzavření základních, středních a vysokých škol od 11. 3. 2020 [online]. Praha, 2020 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/wepub/18696/40547/Mimořádné%20opatření%20uzavření%20základních,%20středních%20a%20vysokých%20škola%20od%2011.%203.%202020.pdf>

PAVLAS, T. et al., Vzdělávání na dálku v základních a středních školách, Tématická zpráva. [online]. Česká školní inspekce, květen 2020. [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematicka%20zprava%201vy/Vzdelavani-na-dalku-v-ZS-a-SS-Tematicka-zprava.pdf

PAVLAS, T. et al. Distanční vzdělání v základních a středních školách: Přístupy, posuny a zkušenosti škol rok od nástupu pandemie nemoci covid-19, Tématická zpráva. [online]. Česká školní inspekce, březen 2021. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/2021_p%20c5%99%20adlohy/Dokumenty/TZ_Di-stancni-vzdelavani-v-ZS-a-SS_brezen-2021.pdf

PIERCE, David. Google is combining Meet and Duo into a single app for voice and video calls. The Verge[online]. 2022 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.theverge.com/2022/6/1/23149832/google-meet-duo-combination-voice-video>

PORTERFIELD, Jason. Niklas Zennström and Skype. New York: The Rosen Publishing Group, 2014. ISBN 978-1-4488-9527-4.

Prosci. [online]. © Prosci Inc. [cit. 2023-05-12]. Dostupné z: <https://www.prosci.com/>

ROKOS, Lukáš a Michal VANČURA. Distanční výuka při opatřeních spojených s koronavirovou pandemií – pohled očima učitelů, žáků a jejich rodičů. [online]. 2020, str. 122-155 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/14136>

ROSENBERG, Hananel a Christa S. C. ASTERHAN. "WhatsApp, Teacher?" - Student perspectives on teacher- student WhatsApp interactions in secondary schools. *Journal of Information Technology Education: Research* [online]. 2018, 17, 205- 226 [cit. 2023-06-04]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.28945/4081>

SANDARS, John et al., Twelve tips for rapidly migrating to online learning during the COVID-19 pandemic. *MedEdPublish* [online]. 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.15694/mep.2020.000082.1>

SEAN, Bui. Top Educational Technology Trends In 2020-2021. *ELearning Industry* [online]. 2020 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://elearningindustry.com/top-educational-technology-trends-2020-2021>

SHAMPA, Iftakhar. GOOGLE CLASSROOM: WHAT WORKS AND HOW?. *Journal of Education and Social Sciences* [online]. Dhaka, 2016, (Vol. 3) [cit. 2023-04-06]. ISSN 2289-9855. Dostupné z: https://jesoc.com/wp-content/uploads/2016/03/KC3_35.pdf/

SVOBODA, Petr. M-learning – Využití mobilních technologií ve výuce. I. Praha: České vysoké učení technické, 2022. ISBN 978-80-01-07031-4.

Škola OnLine [online]. © 2023 BAKALÁŘI software s.r.o. [cit. 2023-06-04]. Dostupné z: https://www.skolaonline.cz/Skolni_informacni_system.aspx

YEN, Tran Vu Mai a Nguyen Tran Uyen NHI. The Practice of Online English Teaching and Learning with Microsoft Teams: From Students' View. *AsiaCALL Online Journal* [online]. 2021, 12(2), 51-57 [cit. 2023-05-10]. ISSN 1936-9859. Dostupné z: <https://asiacall.info/acoj/index.php/journal/article/view/41/20>

ZLÁMALOVÁ, Helena. Distanční vzdělávání - včera, dnes a zítra. *E-Pedagogium*. 2007, 7(3), 29-44.

ZLÁMALOVÁ, Helena. Distanční vzdělání a eLearning: Učební text pro distanční studium. Praha: Univerzita J.A. Komenského, Národní centrum distančního vzdělání, 2006.

Zoom [online]. ©2023 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://zoom.us>

13. Použité obrázky

Obr. č. 1: Rozsah používání vzdělávání pomocí digitálních technologií již v běžném provozu. Zdroj: PAVLAS, T. et al., Vzdělávání na dálku v základních a středních školách, Tématická zpráva. [online]. Česká školní inspekce, květen 2020

Obr. č. 2: Průměrné zastoupení prostředků komunikace pedagogů s žáky. Zdroj: PAVLAS, T. et al., Vzdělávání na dálku v základních a středních školách, Tématická zpráva. [online]. Česká školní inspekce, květen 2020

Obr. č. 3: Změny v podílu učitelů, kteří měli k dispozici školní digitální techniku pro realizaci online výuky z domova. Zdroj: PAVLAS, T. et al. Distanční vzdělání v základních a středních školách: Přístupy, posuny a zkušenosti škol rok od nástupu pandemie nemoci covid-19, Tématická zpráva. [online]. Česká školní inspekce, březen 2021.

Obr. č. 4: Změny úrovně digitálních kompetencí učitelů oproti stavu před zahájením distanční výuky na jaře 2020 na škále od 1 do 9. Zdroj: PAVLAS, T. et al. Distanční vzdělání v základních a středních školách: Přístupy, posuny a zkušenosti škol rok od nástupu pandemie nemoci covid-19, Tématická zpráva. [online]. Česká školní inspekce, březen 2021.

Obr. č. 5: Využitý komunikační systém při hospitaci online synchronní výuky. Zdroj: PAVLAS, T. et al. Distanční vzdělání v základních a středních školách: Přístupy, posuny a zkušenosti škol rok od nástupu pandemie nemoci covid-19, Tématická zpráva. [online]. Česká školní inspekce, březen 2021.

14. Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Google Meet [online]. © 2023 Google [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://meet.google.com>, Microsoft Teams [online]. © Microsoft 2023 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://www.microsoft.com/cs-cz/microsoft-teams/log-in>, Zoom [online]. ©2023 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://zoom.us>

Tabulka č. 2: SANDARS, John et al., Twelve tips for rapidly migrating to online learning during the COVID-19 pandemic. MedEdPublish [online]. 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.15694/mep.2020.000082.1>

Tabulka č. 3: SANDARS, John et al., Twelve tips for rapidly migrating to online learning during the COVID-19 pandemic. MedEdPublish [online]. 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.15694/mep.2020.000082.1>

15. Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor s Respondentem 1

Příloha č. 2: Rozhovor s Respondentkou 2

Příloha č. 3: Rozhovor s Respondentkou 3

16. Příloha č. 1: Rozhovor s Respondentem 1

Obecné otázky na začátek:

- **Jaké předměty na škole učíte a jaké třídy?**

Mám tělesnou výchovu a zeměpis a jsou to 8. a 9. třída.

- **Jak dlouho na škole jste ředitelem/ředitelkou?**

Čtyři roky.

- 1) **Používala škola nějaké online komunikační platformy už před zavedením distanční výuky?**

1.1) **Pokud ano, jaké?**

1.2) **Pokud ne, tak z jakého důvodu?**

Škola nic nepoužívala, žádné platformy. Z jakého důvodu? To byste se musela zeptat bývalé paní ředitelky.

- 2) **Jak Vaše škola reagovala na přechod z prezenční výuky na distanční na jaře 2020? Byla na tak náhlou změnu nějak připravena?**

Co se týče té změny, tak připraveni jsme nebyli. V podstatě, když jsem sem nastoupil do školy, tak se nepoužívaly ani e-maily. Takle elektronická komunikace na škole vůbec neprobíhala, takže během toho prvního půl roku, co jsem nastoupil, tak jsem v podstatě tohle všechno zaváděl. V rámci té distanční výuky jsme vlastně uplatňovali všechno z MS Teams. To znamená, že tu platformu, kterou jsme uplatňovali při té distanční výuce, tak byly Teamsy.

- 3) **Jak probíhalo samotné seznámení s jednotlivými online komunikačními platformami?**

Co se týče seznámení, tak jsme udělali pro učitele školení, které jsem zabezpečoval já, a ještě ICT technik. No, v podstatě jsme jeli úplně od znova a já už jsem v průběhu seznamoval kolegy učitele s jednotlivými balíčky těch Office. To znamená, nebyly to jenom aplikace MS Teams, ale byly to třeba Outlook, Forbes atd.

- 4) **Co Vám na jednotlivých online komunikačních platformách nejvíce vyhovovalo a s čím jste naopak měl/a při jejich používání největší problém?**

Tak protože jsme v podstatě měli jenom tu jednu platformu, tak bych neřekl, že by byl s něčím problém. Museli jsme si zvyknout na tu platformu, že to je prostě pro učitele úplně něco

nového. Taktéž i pro mě. S tou samotnou platformu asi nebyly žádné problémy. Řekl bych, že byly problémy spíš s počítači, připojením žáků, s Wi-Fi tady na škole atd. Takže než spíš než s tou samotnou platformou, tak byly problémy s vybavením školy. Postupně tím, jak ministerstvo dávalo různé dotace, tak jsme byli pak schopni pořídit ty notebooky pro učitele atd., takže se to samozřejmě zlepšilo.

5) Používala Vaše škola od začátku distanční výuky na jaře 2020 pouze jednu online komunikační platformu, či se jich používalo více? Podle jakých kritérií se daná/é platforma/y vybíraly?

5.1) Pokud Vaše škola používala více online komunikačních platforem (vyjmenujte je konkrétně, prosím), tak jaké se osvědčily nejvíce a proč? Došlo postupem času ke sloučení všech předmětů na jednu platformu? Pokud ano, na jakou a proč? Pokud ne, tak z jakého důvodu ke sloučení nedošlo?

5.2) Pokud Vaše škola používala jednu komunikační platformu od úplného začátku, tak jaký to byl a z jakého důvodu se zvolil právě ten jeden konkrétní nástroj?

Naše škola používala MS Teams, protože když jsem nastoupil, tak mně tady chyběla jedna učebna, napřed se musela koupit licence. Ty licence samozřejmě vycházely z toho, že to bylo vše od Microsoftu, to znamená i Windows. Nechtěli jsme jít do něčeho jináčího, protože tenhle program je v Office k dispozici zdarma. Já jsem přišel ze střední školy, kde už jsme s tím měli nějakou zkušenost, takže jsem to v podstatě chtěl tímto způsobem rozjet i na téhle základní škole.

Nemyslím si, že by zas bylo dobrý, kdybychom těch platforem měli víc. Teď používáme taky jenom MS Teams v rámci komunikace třeba s rodiči, konzultace a myslím si, že nám to vyhovuje. Pořád jsme u toho zůstali, doporučuji i kolegům, aby v rámci portfolia těch prací těch žáků je nechali něco udělat, popřípadě to máme ještě udělaný tak, že jsme nakoupili i televize a mikrofony s kamerou, která snímá učitele. To znamená, že žák, který je dlouhodobě nemocen, tak se připojí přes MS Teams a má normální výuku. Takže tím způsobem pokračujeme dál hlavně i pro ty žáky, kteří jsou dlouhodobě nemocní nebo jsou třeba v nemocnici. Můžou zapnout ten noťas a sledovat tu výuku.

6) Jak pedagogové komunikovali s rodiči a žáky, aby je naučili pracovat s novými platformami a co se osvědčilo? Jaká byla zpětná vazba od rodičů a jejich dětí na dané změny?

Tak samozřejmě nejdřív se s tím museli naučit učitelé, jak jsem říkal, já jsem pro ně udělal jedno nebo dvě školení, aby s tím vůbec uměli sami, protože nikdy s tím nepracovali s tímhle programem nebo s tou aplikací. Samozřejmě jsme se pak domluvili, že to budou používat, že rámci tady toho se s tím naučí i žáci, museli si to nainstalovat nebo většina žáků to samozřejmě má, protože většina podle mě i ty co jsme půjčovali ty notebooky apod., tak všude jsou nainstalovány MS Office, kdy jsme ty licence museli vlastně zakoupit.

Co se týče rodičů, tak jsme se domluvili, že pokud by tomu někdo nerozuměl, tak jsme byli ochotní udělat školení ve škole, což nikdo jaksi neakceptoval, nechtěl, ale řekněme, že individuálně učitelé v rámci třídnictví a konzultací to těm napřed žákům a pak rodičům vysvětlovali.

7) Měla Vaše škola své ICT správce (specialistu), na kterého se mohli, jak žáci, tak učitelé obrátit?

7.1) Jakou roli v zavádění distanční výuky ICT správce hrál: Vybíral, co se bude používat? Dělal školení, či pouze prováděl servis při správě účtů a zařízení?

Jak už jsem říkal na začátku, tak na naší škole ta elektronická pošta nebo komunikace moc nefungovala. To znamená, že ten správce (ICT technik), co tady byl a já jako ředitel jsme se postarali o to, aby všichni učitelé to měli nainstalovaný, aby se s tím naučili pracovat. Jak jsem říkal, tak ve spolupráci s tím ICT technikem jsem udělal i to školení pro učitele atd.

8) Využíváte i nyní při návratu k prezenční výuce některé z online komunikačních platforem, se kterými jste se seznámili během distanční výuky?

8.1) Pokud ano, jaké?

8.2) Pokud ne, tak proč? Popřípadě jste tento nápad zvažovali?

Ano, MS Teams, tak jak už jsme se bavili, co se týče například při individuálních konzultacích, co tady máme na škole, tak pokud rodič nepřijde na osobní schůzku, tak má samozřejmě tu možnost se třeba individuálně domluvit s vyučujícím na online schůzce přes MS Teams. S tím, že je přihlášen jako kdyby na toho žáka. Pak samozřejmě ta druhá věc, kterou využíváme pro dlouhodobě nemocné žáky, samozřejmě to není ve všech učebnách televize, kamery atd.,

jen v těch řekněme multimediálních učebnách, pokud má učitel zájem a je domluven s rodiči a žákem, tak je pak živé vysílání pro ty žáky. To znamená, že to využíváme i na dále.

9) Jaký máte názor na online komunikačních platformy dnes? Vidíte v nich potenciál s výhledem do budoucna?

Já se přiznám, že osobně s tím jako problém nemám. Samozřejmě problém vidím spíš v sociálních sítích atd., to si myslím, že je velký problém dnešní doby. Co se týče těch komunikačních platform, tak vzhledem k tomu, že to využívá jak škola, zároveň i my správci můžeme to ovlivnit, tak si myslím, že tam problémy nejsou a využíváme je opravdu ke vzdělávání těch žáků. Takže si myslím, že za mě je to dobře, že něco takového existuje a já vždycky říkám kolegům, že tam jsou nějaké novinky. S tím, že my i každý rok vytváříme třídy. To znamená, že každá třída má svou skupinu, ve které pracují a do které se jim posílají studijní materiály atd., to znamená, jak kdyby se MS Teams furt oživovalo, protože nevíme, kdy bude potřeba nebo nebude. Samozřejmě doufám, že při takové míře, jako byly potřeba během covidu už potřeba nebudou. Nicméně jak my dva se tady spolu bavíme, tak to využívám pro komunikaci s rodiči, používám to při komunikaci s žákem, který studuje Velké Británii, takže přes MS Teams komunikujeme. Takže za mě je to fajn, za mě je to dobrý. Nesmí se toho třeba zneužívat, co vím, že na některých školách děti tam dávaly nějaký fotky, který by tam asi být neměly. Musí se to umět prostě korigovat.

Vzhledem k tomu, že to teď používáme, a i jedna z těch známek co mám, tak je třeba testík přes Forbes, takže i ty další aplikace z MS Office využíváme. Myslím, že nejvíc asi Forbes, používám to i jako dotazník pro rodiče pro evaluaci školy a používám to jako písmečky, testy pro žáky. Samozřejmě pak pro tu komunikaci, což si myslím, že je taky důležitý, protože i když se chci spojit s rodičem a mám telefon, popřípadě můžeme se spojit přes MS Teams, tak uplatňujeme i MS Teams, protože zase i to povídání, když se vidíme tak je jinačí, než když jenom sděluju nějaké informace.

10) Jak byste zpětně zhodnotil/a distanční výuku a celkově její adaptaci z pohledu Vaší školy? Jak si myslíte, že si Vaše škola poradila s tak náhlou a nečekanou změnou?

Myslím, že na jednu stranu dobře, protože jsme se s tím poprali. Na druhou stranu si myslím, že to byla pro všechny novinka, pro ty mladší, kteří se asi věnují víc těm digitálním technologiím, tak to bylo asi jednodušší se s tím poprat. Zatímco pro ty starší kolegy to bylo samozřejmě náročnější. S tím, že nám samozřejmě hodně pomohlo ministerstvo, že tady

si to nedovedu představit bez těch finančních dotací, protože jednak tady byly zastaralé a pevné počítače, takže tam už vůbec nešlo MS Teams nainstalovat a nebyly k tomu kamery. Jsem v podstatě rád, že jsme mohli každému učiteli koupit dotykový počítač, se kterým mohl pracovat, takže to si myslím, že byla obrovská podpora toho ministerstva. Na druhou stranu ta distanční výuka by bez té finanční podpory podle mě nemohla vůbec existovat, protože pokud by neměl učitel doma počítač, ještě by si musel koupit kameru, tak já si to nedovedu představit. Samozřejmě někteří kolegové byli tady v distanční výuce. Mohli učit, jak z práce, tak učit z domu, kdo nemá třeba Wi-Fi připojení nebo bydlí na vesnici.

Myslím si ale, že jsme to zvládli obstojně, dobře i z pohledů těch rodičů, co mám zpětnou vazbu. Tak si myslím, že tady v Přerově si nás velice chválili, že jsme s dětmi fakt pracovali. S tím, že já jsem chtěl, abychom jeli vyloženě podle rozvrhu, který měli, tak po nějakých dnech, kdy jsme to všechno nastartovali, tak jsme v podstatě celou tu dobu vyučovali podle normálního rozvrhu. Samozřejmě, když byl učitel nemocný, tak to prostě odpadlo nebo něco. To se moc nedá suplovat tyhle hodiny. Nicméně jsme se snažili dodržet ten rozvrh v plném rozsahu, tak jak by byl, kdyby žáci chodili do školy, takže si myslím, že celkem dobře.

17. Příloha č. 2: Rozhovor s Respondentkou 2

Obecné otázky na začátek:

- **Jaké předměty na škole učíte a jaké třídy?**

Učím v současné době jenom matematiku v 7. ročníku, ale v aprobaci mám ještě přírodopis. Na ten už mi ale nezbyvá prostor v počtu hodin, které učím.

- **Jak dlouho na škole jste ředitelem/ředitelkou?**

Jsem na škole ředitelkou 13 let.

- 1) **Používala škola nějaké online komunikační platformy už před zavedením distanční výuky?**

1.1) **Pokud ano, jaké?**

1.2) **Pokud ne, tak z jakého důvodu?**

Nepoužívala běžně, protože to v té době nebylo potřeba. Neměli jsme děti na domácím vzdělávání ani dlouhodobě nemocné, aby se to využívalo. Spíš to bylo zpestření v některých hodinách např. cizích jazyků nebo možná v hodině informatiky si něco zkoušely, to určitě tam něco takového proběhlo. Běžně ale ne, měli jsme akorát školní informační systém elektronický. Máme elektronickou žákovskou knihu, třídní knihu. To už jsme měli před kovidem veškerou takhle komunikaci nastavenou, takže to bylo jediné médium, přes které jsme s rodiči komunikovali i předtím.

- 2) **Jak Vaše škola reagovala na přechod z prezenční výuky na distanční na jaře 2020? Byla na tak náhlou změnu nějak připravena?**

Tak připravený nebyl asi nikdo, protože jsme s ničím takovým nepočítali. Nicméně, nějaké kroky v rámci té informatické vzdělanosti probíhaly. To znamená, že komunikace se rozšiřovaly díky tomu, že jsme měli nějaké zahraniční spolupráce. Nicméně v tak masovém měřítku, že bychom měli vyučovat distančně, tak na to jsme připraveni nebyli, ale díky tomu, že jsme měli ten školní informační systém Edookit už zaběhlý, tak jsme v podstatě potom na poradách učitelům nastínili, jakým způsobem budeme děti vzdělávat. Seznámili jsme se s prostředím Google Meet, kde jsme jim ukázali, jakým způsobem budou moct s žáky pracovat, jak s nimi budou komunikovat. Nastavili jsme pevné rozvrhy, řekli jsme kolik se, v jakém předmětu bude učit hodin a tím, že Edookit umožňoval přímo do rozvrhu, do té hodiny, vložit kameru, tak se děti mohly automaticky takhle připojovat. Zase díky tomu, že jsme vlastně v tom školním informačním systému měli kontakty na všechny rodiče, tak jsme

jim mohli zprostředkovat ty informace a pomáhali jsme jim i na dálku, pokud to někomu nešlo se připojit, tak jsme jim jako umožňovali, že mohly proběhnout nějaké konzultace. Takže se nám podařilo poměrně rychle rozjet to vzdělávání a docela ve velkém měřítku, si myslím.

3) Jak probíhalo samotné seznámení s jednotlivými online komunikačními platformami?

Měli jsme poradů, kde jsme to kolegům vysvětlili. Pak jsme měli vlastně takové online sdílené komunikace, kdy jsme si to říkali a oni si to rovnou vyzkoušeli. Stejně tak i s rodiči. Nahrávali jsme jim nějaká videa, demonstrační nazvěme to, kde si to mohli vyzkoušet, nebo jsme jim posílali návody, manuály, vlastně co a jak můžou používat. Ve většině případů šlo skutečně o prostředí Google Meet. Víím, že kolegové jazykáři používali, myslím si, že Kahoot nebo nějaké takovéto prostředí na tu komunikaci, protože něco se jim v tom dělalo lépe, ale tím hlavním byl ten Google Meet.

4) Co Vám na jednotlivých online komunikačních platformách nejvíce vyhovovalo a s čím jste naopak měl/a při jejich používání největší problém?

Co nám vyhovovalo? No, my jsme hlavně chtěli jako jednotný ten systém, aby se děti a rodiče nepřihlašovali na čtyři místa, v každém předmětu něco jiného, takže by byli zmatení, kde mají, co zadané. Takže my jsme měli jasný prostředek, což byl náš školní informační systém, a v něm byly ty vazby na eventuelně tyhle platformy jako je Google Meet, aby věděli, že z toho centrálního místa se dostanou tam, kam potřebují, že to nemusí potom hledat v e-mailu nebo někde jinde, takže to bylo důležité. Fajn bylo, že ten Google Meet reagoval docela rychle na možnosti vytvářet skupiny, třídy, zadávání, tyhle Classroomy apod. Takže se nám to osvědčilo, že jsme nemuseli v průběhu nic moc měnit, a tak jak si na to rodiče a děti hlavně navykli, tak to pro ně o to bylo snazší a jednodušší s námi komunikovat, že jsme měli kontakt na všechny a fungovalo to ve velké míře. Měli jsme jenom pár dětí, které se nemohly připojit, ale to jenom kusy.

Nevyhovovalo nám akorát to, že ty děti nejsou ve škole, že ta komunikace nebo někdy ta zátěž sítě té domácnosti byla velká a nemohlo to přenášet obraz nebo se to sekalo. To není vina té platformy, ale spíš těch sítí a datového přenosu, takže asi tohle. Ono se to tak rychle vyvíjelo a přizpůsobovalo tomu, čemu jsme potřebovali, že na tu dobu to bylo asi fajn pro nás.

5) Používala Vaše škola od začátku distanční výuky na jaře 2020 pouze jednu online komunikační platformu, či se jich používalo více? Podle jakých kritérií se daná/é platforma/y vybíraly?

5.1) Pokud Vaše škola používala více online komunikačních platform (vyjmenujte je konkrétně, prosím), tak jaké se osvědčily nejvíce a proč? Došlo postupem času ke sloučení všech předmětů na jednu platformu? Pokud ano, na jakou a proč? Pokud ne, tak z jakého důvodu ke sloučení nedošlo?

5.2) Pokud Vaše škola používala jednu komunikační platformu od úplného začátku, tak jaký to byl a z jakého důvodu se zvolil právě ten jeden konkrétní nástroj?

My jsme zvolili Google Meet, protože máme všechny školní účty pod Google, takže to pro nás bylo nejjednodušší, protože už jsme měli vytvořené skupiny, všechno nachystané. Takže se to jenom rozšířilo o tenhle způsob komunikace a bylo to nejjednodušší. Samozřejmě potom přicházely kolegyně s nějakými jinými aplikacemi, možná téměř platformami, které se jim na některou činnost hodily lépe, ale já nejsem ani jazykář, ani informatik, abych úplně přesně řekla, co a jak. Vím, že na ty jazyky se jim třeba hodily některé jiné, protože už tam byly připravené materiály, které mohli využívat v rámci nějakých kvízů, testů apod., což ten Google Meet byl opravdu jenom prostředí pro přenášení té vzdělávací části hodiny.

Ten výběr byl daný tím, že jsme pod Google celá škola a máme všichni účty i se stejnou koncovkou. To znamená, že se skupiny vytvářely dobře, přístupy do jakýkoliv dotazníkových šetření, máme ošetřené naší doménou, takže to bylo fajn.

6) Jak pedagogové komunikovali s rodiči a žáky, aby je naučili pracovat s novými platformami a co se osvědčilo? Jaká byla zpětná vazba od rodičů a jejich dětí na dané změny?

Tak my jsme komunikovali před Edookit, tam to bylo jasně nastavené zprávami a rodiče byli seznámeni s tím, jak bude výuka vypadat, znali přesný rozvrh, poznali, kdy v rozvrhu budou online hodiny, protože tam byly ty kamery nasazené. Takže tím to bylo všechno dáno a bylo to jasné. Pokud potřeboval učitel něco změnit, tak měl možnost buď formou zprávy, nebo formou změny v rozvrhu. Případně během té online hodiny to mohl těm dětem sdělit.

Co se týkalo učení, těch platforem, tak myslím si, že v tomhle jsou děti zběhlejší než my. Oni se přizpůsobovali úplně řekla bych automaticky. Když jsme chtěli vyzkoušet něco nového, tak jsme jim to dopředu řekli v tom, co už uměli, a přitom se to zkoušelo. I třeba vytváření nějaké té skupinové práce a přihlašování. To se všechno zkoušelo na dálku, ale s tou komunikací naživo s tím učitelem. Pak bylo myslím umožněno i to, pokud se nepletu, že žáci mohli chodit individuálně do školy, takže když měl někdo problém, nevěděl si s něčím rady, tak přišel do školy a tady jsme mu to ukázali nebo rodič a naučili jsme je to.

7) Měla Vaše škola své ICT správce (specialistu), na kterého se mohli, jak žáci, tak učitelé obrátit?

7.1) Jakou roli v zavádění distanční výuky ICT správce hrál: Vybíral, co se bude používat? Dělal školení, či pouze prováděl servis při správě účtů a zařízení?

Tak my máme normálně ICT koordinátory dva ve škole, kteří mají v podstatě tady na starosti rozvoj těch informačních technologií a starají se o to. Takže to bylo automatické, že na ně dva, tedy jeden z nich jsem já, takže na nás to padlo tenhle systém nastavit a říct si, co a jak bude probíhat. To jsme měli rozdělené. Já jsem se starala z pohledu ředitele a ICT koordinátora o nastavení distanční výuky jako takové a kolega se pak staral o vytvoření těch kanálů, skupin, pomoc kolegům, aby mohli co nejjednodušeji pracovat v těch hodinách a nemuseli se zatěžovat nějakým nastavováním tady těmi věcmi. Jinak tady máme kolegy informatiky, kteří byli průběžně k ruce, kdyby se něco dělo a něco nefungovalo ať už pro rodiče, žáky nebo kolegy. Byli takový přítel na telefonu. Nicméně jsme měli i potom stanovený den v týdnu, kdy jsme měli takový brainstorming, kdo co objevil nového a zajímavého, co se jim podařilo třeba v těch hodinách těm dětem ukázat a osvědčilo se a učil to takto kolegy. Takže buď distančně na dálku, když jsme nesměli jít do práce, nebo v rámci práce jsme se tady scházeli jeden den v týdnu a odpoledne jsme si právě představovali ty platformy, kde byly kvízy, nějaké hry, doplňovačky, už prostě online pro ty děti s možností spolupráce nebo hodnocení přímo na místě.

8) Využíváte i nyní při návratu k prezenční výuce některé z online komunikačních platforem, se kterými jste se seznámili během distanční výuky?

8.1) Pokud ano, jaké?

8.2) Pokud ne, tak proč? Popřípadě jste tento nápad zvažovali?

Tak my jedeme ten školní informační systém na 100 %, to se nezměnilo. Co se týče těch ostatních komunikačních platforem, tak zůstává stále jako jednička Google Meet, který

využíváme v rámci výuky buď pro žáky, kteří jsou doma z jakéhokoliv důvodu dlouhodobě. Máme teď dvě děti, které jsou už delší dobu doma, tak s nimi probíhají online konzultace s kolegy, a i vlastně nějaká forma ověřování jejich znalostí, pokud opravdu nemohou přijít do školy. V tomto směru se nám to osvědčuje a je to časově komfortnější než dojíždět do rodin a domlouvat se na nějakém termínu. Pak se nám to osvědčuje v případě porad, míváme porady ředitelské i mezi kolegy někdy, když potřebujeme něco rychle sdělit nebo sdílet, tak to takhle probíhá. Neříkám v rámci školy. To je jednodušší osobně, samozřejmě, ale když potřebujeme mezi školami se na něčem domluvit nebo kolegové chystají nějakou soutěž, tak se to využívá také. Potom samozřejmě ve formátu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Tady ty jednotlivé semináře na dálku probíhají poměrně často i na dále i po covidu.

Určitě to využíváme i ve výuce. My jsme nakoupili v distanční výuce i po distanční výuce tablety. Máme mobilní učebny, takže kolegové to využívají právě v hodinách, tady ty vzniklé materiály nebo opravdu různé typy kvízů a nevím čeho všeho. Tam je nepřehledné množství tady těch připravených materiálů. Já vím, že jsme nakoupili i nějaké přístupy do aplikací, které umožňují dětem procvičovat učivo, něco si zkusit, takže v tomto směru určitě ano.

9) Jaký máte názor na online komunikačních platformy dnes? Vidíte v nich potenciál s výhledem do budoucna?

Tak ta doba si to žádá, takže v tom nějaký potenciál je. Děti jsou na to už zvyklé pracovat s tabletem, mobilem, počítačem, vyhledávat si informace a takovým způsobem se spojovat i s přáteli, kamarády a získat nějaké kontakty v zahraničí. Umožňuje to prostě rychlou komunikaci bez nutnosti cestování. Na druhou stranu, si zase myslím, že by to mělo být vyvážené. Není potřeba to dát jako prioritu číslo jedna a vzdělávat všechny na dálku. To si myslím, že by osobní kontakt toho učitele s tím žákem chyběl. Nemyslím si, že to může nahradit tu běžnou výuku. Nicméně jako pomocník je to určitě jako velmi významná platforma, to jako určitě ano.

10) Jak byste zpětně zhodnotil/a distanční výuku a celkově její adaptaci z pohledu Vaší školy? Jak si myslíte, že si Vaše škola poradila s tak náhlou a nečekanou změnou?

Zpětně? Já bych byla hrozně ráda, kdyby se to nemuselo nikdy opakovat. Myslím si, že jsme to jako zvládli dobře. Opravdu, máme i od rodičů i od žáků tu zpětnou vazbu, že jsme to tak nějak nastavili, aby neměli pocit, že ztratili kontakt se školou a nezůstali v tom sami, a zároveň se dostatečně vzdělávali. Nebylo to takové jednou za týden, ale opravdu pravidelně a nastavená

ta pravidla pro ně byla důležitá, protože najednou to mělo zase řád. Takže si myslím, že opravdu máme z toho dobrý pocit a byli jsme rádi, že se nám to takto povedlo i pro nás, i pro ty děti to udržet. Víme, že ten sociální kontakt tam chyběl, že to zdaleka nebylo tak, jako když ve třídě procvičujete a máte prostor každému žákovi se věnovat, protože když není kamera zapnutá, tak nevidíte ty reakce a nevíte, jestli to ty děti chápou, nebo nechápou. Tak to se nedá tady ta forma vzdělávání s tou prezenční srovnávat, ale jak říkám, my si myslíme, že jsme to zvládli dobře. Posunuli jsme i my v tom směru, že to rozšířilo možnosti, obzory pedagogům, že už nejedeme v tom zaběhlém, ale už umíme něco nového. Snažíme se to rozumně, doufám tedy rozumně, využívat, takže vidím to jako, že je to dobrá věc v tomto ohledu ale budu moc ráda, když to nebude jediná dobrá věc, která by tam byla v budoucnu.

Je ještě něco, co byste rád/a zmínila?

Jsem ráda, že jsme to poznali, že jsme si rozšířili ty možnosti. Přijde mi to u těch dětí, které jsou doma a bylo komplikované zjišťovat, co potřebují vysvětlit, tak na tu komunikaci to byl opravdu obrovský přínos. Na druhou stranu, jak říkám, nemá být jenom jedna možnost. Mělo by zůstat těch možností víc. Budu ráda, když to nebude muset být do budoucna jediná možnost výuky.

18. Příloha č. 3: Rozhovor s Respondentkou 3

Obecné otázky na začátek:

- **Jaké předměty na škole učíte a jaké třídy?**

Češtinu a dějepis, druhý stupeň, takže 6. až 9. třídu.

- **Jak dlouho na škole jste ředitelem/ředitelkou?**

Druhý školní rok a sedmnáctým rokem zde učím.

- 1) **Používala škola nějaké online komunikační platformy už před zavedením distanční výuky?**

- 1.1) **Pokud ano, jaké?**

- 1.2) **Pokud ne, tak z jakého důvodu?**

Ne, nic nás nenutilo. Ani nás to nenapadlo předtím, než začal covid.

- 2) **Jak Vaše škola reagovala na přechod z prezenční výuky na distanční na jaře 2020? Byla na tak náhlou změnu nějak připravena?**

Tak my jsme základní škola pro děti s poruchami učení a chování. To znamená, my máme málo dětí ve třídách, maximálně dvanáct, ale všechny mají poruchu. Je tam ale problémová komunikace, jak s těmi žáky, tak s těmi rodiči. Když začal covid, tak my jsme v té první vlně byli zavření taky, ale jenom šest týdnů a po šesti týdnech nás otevřeli. Takže my, když byl ten první velký lockdown, tehdy od března vlastně, tak jsme to řešili e-mailem. Zasílání úkolů a přebírání pomocí e-mailu. S tím, že jsme si řekli, že pokud nastane ještě nějaký takový lockdown, tak se na to budeme muset zaměřit a budeme to muset vyřešit. Věděli jsme, že to prostě budeme muset vyřešit, ale v prvním lockdownu jsme to řešili jenom přes e-mail. Ten školní rok byl vlastně 2019/2020, že končil, tak to už jsme nezaváděli nic. K zavedení došlo až ten další školní rok 2020/2021.

- 3) **Jak probíhalo samotné seznámení s jednotlivými online komunikačními platformami?**

Proběhlo školení, které měla na starosti nějaká externí firma, ale tohle to zařizoval pan učitel, co učí informatiku. Takže on vybral, co se zavede, domluvil školení a my jsme se potom všichni proškolili.

4) Co Vám na jednotlivých online komunikačních platformách nejvíce vyhovovalo a s čím jste naopak měl/a při jejich používání největší problém?

Tak my máme jenom jednu platformu, a to je Google Classroom. Já jsem teda byla překvapená, jak je to jednoduché. Já v tom vidím jenom pozitiva, že to využívám i dál a v podstatě šlo jenom o to se to naučit, a to se člověk naučil tou praxí.

5) Používala Vaše škola od začátku distanční výuky na jaře 2020 pouze jednu online komunikační platformu, či se jich používalo více? Podle jakých kritériích se daná/é platforma/y vybíraly?

5.1) Pokud Vaše škola používala více online komunikačních platform (vyjmenujte je konkrétně, prosím), tak jaké se osvědčily nejvíce a proč? Došlo postupem času ke sloučení všech předmětů na jednu platformu? Pokud ano, na jakou a proč? Pokud ne, tak z jakého důvodu ke sloučení nedošlo?

5.2) Pokud Vaše škola používala jednu komunikační platformu od úplného začátku, tak jaký to byl a z jakého důvodu se zvolil právě ten jeden konkrétní nástroj?

Výběr byl na panu učiteli informatiky a když jsem se ho ptala, tak řekl, že to byla výhodná nabídka.

6) Jak pedagogové komunikovali s rodiči a žáky, aby je naučili pracovat s novými platformami a co se osvědčilo? Jaká byla zpětná vazba od rodičů a jejich dětí na dané změny?

Žáci byli proškoleni ve škole v rámci hodin informatiky v rámci přípravného týdnu. Rodičům byly zadány přístupové údaje a kdo si nevěděl rady, tak mu bylo nabídnuto, že si to individuálně s ním pan učitel informatiky projde, protože tím, že jsme malá škola, tak to jde. Jelikož je to dost intuitivní, tak to většina zvládla úplně v pohodě a pokud někdo potřeboval konzultaci, tak ji dostal.

7) Měla Vaše škola své ICT správce (specialistu), na kterého se mohli, jak žáci, tak učitelé obrátit?

7.1) Jakou roli v zavádění distanční výuky ICT správce hrál: Vybíral, co se bude používat? Dělal školení, či pouze prováděl servis při správě účtů a zařízení?

No, tak je to pan učitel, co učí informatiku. Jednak to vybíral, a to není jenom tohle to. Těch věcí, které se té techniky týkají, je ve škole čím dál víc. Všechno to řeší prostě on. On je původně profesí vystudovaný „ajták“, on není jako učitel, to až později. Takže on je i správce sítě, má na starosti počítače, půjčování žákům počítače na distanční výuku, nákup tabletů. Prostě všechno má na starosti on a vždycky jenom, když něco potřebujeme, tak za ním zajdeme, ať už my, nebo žáci.

Co se týče školení, tak on vždycky najde nějakou firmu, která nás proškolí. On neškolí, maximálně nás naučí přihlásit nebo něco, ale vyloženě, když jsme měli i školení na Bakaláře, tak je to externí firma.

8) Využíváte i nyní při návratu k prezenční výuce některé z online komunikačních platforem, se kterými jste se seznámili během distanční výuky?

8.1) Pokud ano, jaké?

8.2) Pokud ne, tak proč? Popřípadě jste tento nápad zvažovali?

Ano, já osobně to využívám, protože, že jsem tam začala oznamovat testy žákům, zasílat jim úkoly, když jsou třeba nemocní, nebo jim tam dávám zápisy. Někdy když máme žáky v individuální distanční výuce, což máme taky, tak se mohou pomocí toho připojit na hodinu. Takže my v tom normálně pokračujeme. Někdo víc, někdo míň. Já asi víc protože doopravdy každou hodinu to tam dám na tu Google učebnu, což nedělá každý. I s rodiči platí taková domluva, že když je dítě nemocné a je nemocné, ale už nemá horečky a může normálně fungovat, tak podle té Google učebny plní ty úkoly a třeba si dopíše zápisy, takže pak přijde, tak není tak pozadu.

Přímo při výuce je nevyžívám.

9) Jaký máte názor na online komunikačních platformy dnes? Vidíte v nich potenciál s výhledem do budoucna?

Já mám takový názor, že je to dobrý sluha a zlý pán, že se to dá dobře využít, ale tu živou výuku to nenahradí. Je to dobré v tom, že se usnadní třeba ta komunikace, když já tam napíšu, že bude test, tak se žáci nemohou vymlouvat, že to nevěděli. Ty žáky to samozřejmě učí nějaké zodpovědnosti k tomu, aby si ty věci kontrolovali. To budou taky v práci jednou potřebovat. Takže výhody to určitě má, ale že by to plně mohlo nahradit výuku, tak to si teda nemyslím.

(Odpověď na potenciál kom. platforem ve výuce) Tak tomu nerozumím. Já jsem toho dost odpůrce. Já si myslím, že na technice trávíme dost času, že čím míň, tím líp. Já si prostě nemyslím, že je to dobrý trend, takže jako já ale nejsem technik, já jsem humanitně vzdělaná, já učím český jazyk a dějepis. Určitě se to dá využívat víc, než to využívám já, ale já to záměrně nedělám.

10) Jak byste zpětně zhodnotil/a distanční výuku a celkově její adaptaci z pohledu Vaší školy? Jak si myslíte, že si Vaše škola poradila s tak náhlou a nečekanou změnou?

Myslím si, že škola si poradila výborně, ale musím říct, že dobře si poradili i žáci a rodiče, že to jako nebyla lehká situace, že zpětně viděno jsme to zvládli velice dobře všichni. My jsme měli opravdu tu výhodu, že jsme byli zavřený jenom šest týdnů na jaře 2020 a šest týdnů na podzim 2020. My jsme potom už nikdy zavření nebyli, protože spadáme do jiné kategorie. Nás zavírali jako poslední a otevírali jako první. Žáci si myslím, že to zvládli velice dobře a my učitelé taky. Myslím si, že všichni jsme si poradili nadmíru dobře.